

پیشینه اقدامات نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی

مقدمه

یکی از اصلی‌ترین گام‌های ارتقاء هر مجموعه‌ای، ارزیابی و بررسی اقدامات گذشته برای برطرف کردن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت است. وظیفه نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی که تقریباً هم‌زمان با تدوین سیاست‌های کلی بر عهده مجمع گذاشته شده است؛ در طول این مدت، شاهد فراز و نشیب‌هایی بوده است. با توجه به اقدامات نظارتی گذشته می‌توان آن‌ها را از حیث زمان در دو دسته کلی مورد مطالعه قرار داد: «نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۶» و «اقدامات هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی از سال ۱۳۹۶ تاکنون». در این گزارش، ضمن ارائه مستندات از اقدامات صورت گرفته، به ارزیابی آن‌ها پرداخته شده و در پایان، پیشنهادی برای نحوه تنظیم گزارش‌های نظارتی ارائه شده است.

گزارش اقدامات نظارتی مجمع تشخیص مصلحت نظام: نظارت بر مصوبات مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۶-۱۳۷۷) / کمیسیون مشترک دبیرخانه

اولین نوبتی که مصوبه مجلس شورای اسلامی از حیث مغایرت با سیاست‌های کلی نظام مورد ایراد واقع شد، ایراد اعلامی شورای نگهبان در رابطه با طرح اصلاح ماده (۱۸۷) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۰/۰۸/۱۶) بوده است. شورای نگهبان برخی دیگر از مصوبات مجلس را نیز تا سال ۱۳۸۶ مغایر سیاست‌های کلی نظام و به تبع آن مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی تشخیص داده است.

همچنین اولین ورود مجمع تشخیص مصلحت نظام به واسطه تفویض صورت گرفته از سوی مقام معظم رهبری حفظه‌الله، اعلام مغایرت لایحه اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۶/۰۷/۲۲) بوده است [پیوست ۱] که شورای نگهبان بر اساس نظر مجمع، مغایرت‌های مصوبه مجلس با سیاست‌های کلی را مغایر اصل (۱۱۰) قانون اساسی عنوان کرده است. پس از آن نیز شورای نگهبان نظرات مجمع در رابطه با مغایرت مصوبات مجلس با سیاست‌های کلی نظام را جهت رفع ایرادات به مجلس شورای اسلامی منعکس کرده است؛ این موارد بدین شرح است:

- لایحه بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۸) [پیوست ۲]
- لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۹/۰۹/۱۷) [پیوست ۳]
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور (مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۲۰) [پیوست ۴]
- لایحه برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۰/۲۶) - دو مورد [پیوست ۵]
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۵) [پیوست ۶]

شایان ذکر است در طی این سال‌ها تا مردادماه سال ۱۳۹۶ که امر نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام به هیأت عالی نظارت تفویض شد، شورای نگهبان در مواردی که مجمع تشخیص مصلحت نظام اظهارنظری در خصوص مغایرت مصوبات مجلس با سیاست‌های کلی نظام نمی‌نمود، خود به اعلام مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با سیاست‌های کلی نظام مبادرت می‌ورزید که از جمله این موارد می‌توان به طرح اصلاح قانون نفت (مصوب ۱۳۹۰/۰۱/۳۰)، طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت کشور (مصوب ۱۳۹۳/۰۵/۱۹)، لایحه رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۰۷)، لوایح بودجه سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ کل کشور، لایحه احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۸) و ... اشاره کرد.

پیوست‌ها:

۱- اعلام مغایرت «لایحه اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه»

تاریخ: ۱۳۸۶/۱۰/۲۳؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۸۰/۱۵۵۹۲۰ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۰۳ و پیرو نامه شماره ۸۶/۳۰/۲۴۶۳۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۲؛ لایحه اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۰۹/۲۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به‌عمل‌آمده نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

- عطف به نامه شماره ۳۶۳۰-۱/م مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۰۹، جنابعالی به رئیس محترم دفتر مقام معظم رهبری (دام‌ظله‌العالی)، با توجه به این که از سوی مقام معظم رهبری (مد‌ظله‌الشریف) مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام به‌عنوان مسؤول نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تعیین گردیده است و با عنایت به ماده (۷) آیین‌نامه نظارت، مغایرت‌های اعلام‌شده از طرف این مجمع مغایر اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

محمدرضا علیزاده

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۲- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۸۶/۱۱/۳۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۸۷/۱۸۷۴۳۳ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۹؛ لایحه بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور مصوب جلسه مورخ بیست و هشتم بهمن‌ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و شش مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۳۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر به اینکه مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام پیرو ابلاغیه مورخ ۱۳۸۴/۰۶/۱۵ مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، برحسب نظارت تفویض شده از طرف معظم‌له، طی نامه شماره ۵۳۷۶۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۹ اعلام داشته، به لایحه مذکور رسیدگی کرده و مواردی را خلاف اصول سیاست‌های کلی نظام تشخیص داده که قهراً مغایر بند ۱ اصل ۱۱۰ قانون اساسی است، علیهذا نظریه مذکور جهت اقدام لازم به پیوست ارسال می‌گردد. نظر نهایی شورای نگهبان متعاقباً اعلام خواهد شد.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

۳- اعلام مغایرت «لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۸۹/۱۰/۰۶؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۱۹/۶۲۴۵۸ مورخ ۱۳۸۹/۰۹/۱۸ و پیرو نامه‌های شماره ۸۹/۳۰/۴۰۸۶۸ مورخ ۱۳۸۹/۰۹/۲۸ و شماره ۸۷/۳۰/۴۰۷۳۳ مورخ ۱۳۸۹/۰۹/۱۳؛ «لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)» مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۹/۰۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و پیرو نامه غیررسمی قبلی شورا، ادامه نظر این شورا در دو جزء به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

ب) ضمناً در تاریخ ۱۳۸۹/۰۹/۲۰ رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص انطباق لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) با سیاست‌های کلی ابلاغی، اهم مغایرت‌ها را طی نامه شماره ۴۵۰۱/م مورخ ۱۳۸۹/۰۹/۲۲ به این شورا ارسال کرده که عیناً به شرح زیر منعکس می‌گردد:

اهم مواد و بندهای سیاست‌های کلی برنامه پنجم که در لایحه برای تحقق آن‌ها برنامه ارائه نشده یا برنامه در مغایرت با آن‌ها قرار دارد عبارت‌اند از: ۱- تحقق رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی به میزان حداقل ۸٪ نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی (موضوع ماده ۲۱ سیاست‌های کلی). ۲- توسعه سرمایه‌گذاری از طریق کاهش شکاف پس‌انداز - سرمایه‌گذاری با حفظ نسبت پس‌انداز به تولید ناخالص داخلی حداقل در سطح ۴۰ درصد و جذب منابع و سرمایه‌های خارجی (موضوع بند اول ماده ۲۱ سیاست‌های کلی). ۳- تقویت و توسعه نظام استاندارد ملی (موضوع بند ۴ ماده ۲۱ سیاست‌های کلی). ۴- قطع وابستگی هزینه‌های جاری دولت به درآمدهای نفت و گاز تا پایان برنامه (موضوع بند سوم ماده ۲۲ سیاست‌های کلی). ۵- کاهش فاصله دو دهک بالا و پایین درآمدی جامعه به طوری که ضریب جینی به حداکثر ۰/۳۵ در پایان برنامه برسد (موضوع بند سوم ماده ۳۵ سیاست‌های کلی). ۶- انجام اقدامات ضروری برای رساندن نرخ بیکاری در کشور به ۷ درصد (موضوع بند ۴ ماده ۳۵ سیاست‌های کلی) ...

محمدرضا علیزاده

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۴- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۶؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۱۰/۷۷۲۷۲ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۱ و پیرو نامه شماره ۹۲/۳۰/۵۳۱۰۴ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۴؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۰ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و پیرو نامه قبلی، ادامه نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

علاوه بر این به موجب نامه شماره ۹۲۲۲-۹۷۰۰ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۶ دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام و نامه‌های شماره ۱۸۵۵-۹۴۹۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۳ و شماره ۱۸۵۶-۹۴۹۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۴ و شماره ۱۸۵۷-۹۴۹۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۴ رئیس محترم کمیسیون نظارت دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام بعضی از بندها و اجزاء مصوبه مرفوع خلاف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تشخیص داده شد. که نامه‌های فوق‌الذکر عیناً به پیوست ارسال می‌گردد. ...

محمدرضا علیزاده

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۵- اعلام مغایرت «لایحه برنامه پنج‌ساله ششم توسعه» با سیاست‌های کلی نظام

الف- تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۱۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۵۷۵/۱۰/۱۰۴ مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۹ و پیرو نامه شماره ۹۵/۱۰۰/۴۴۹۹ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۰۹؛ لایحه برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۶ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

به پیوست مصوبات و نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص لایحه برنامه ششم توسعه عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

ب- تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۶۵۴۹/۱۰۴ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۱ و پیرو نامه شماره ۹۵/۱۰۰/۵۰۳۲ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۹؛ لایحه برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۲۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۴ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به‌عمل‌آمده نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

۸- عدم اعمال نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص مغایرت یا عدم انطباق مواد و بندهایی از برنامه با سیاست‌های کلی نظام با توجه به بند ۷ آیین‌نامه نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام مصوب مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی}، مغایر بند ۱ اصل ۱۱۰ قانون اساسی و در نتیجه خلاف موازین شرع شناخته شد.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

۶- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۲۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۲۰/۱۰۳۰۳۷ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۷ و شماره ۲۲۰/۱۰۳۹۸۷ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۱ و شماره ۲۲۰/۱۰۴۵۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۲؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

۸- به پیوست نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد. ...

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ / کمیسیون نظارت (۱۳۹۲)

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌های کلی نظام و به تعبیر مقام معظم رهبری به‌منظور ریل‌گذاری جدید در اقتصاد کشور با هدف شتاب بخشیدن به اقتصاد ملی، گسترش مالکیت عمومی مردم به‌منظور نیل به عدالت اجتماعی، ارتقای کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی، کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی، افزایش سطح عمومی اشتغال، افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی و بالاخره تشویق اقشار مردم به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و بهبود درآمد خانوارها در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴، طی دو مرحله - چهارم بند آن (به‌جز بند ج) در مرحله اول و در تاریخ یکم خردادماه ۱۳۸۴ و بند (ج) این سیاست‌ها در تاریخ یازدهم تیرماه ۱۳۸۵- و در پنج بند شامل؛ الف- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی، ب- سیاست‌های کلی بخش تعاونی، ج- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی، د- سیاست‌های کلی واگذاری، ه- سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار، ابلاغ گردید. در ضمن، بنا به اهمیت موضوع؛ دولت جمهوری اسلامی ایران نیز در اولین گام برای این سیاست‌ها، لایحه قانونی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی به بخش غیردولتی را در اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۶ به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب ارائه نمود و با تشکیل کمیسیون ویژه‌ای در مجلس، پس از جلسات متعدد این لایحه تصویب و سرانجام پس از رفع ایرادات شورای نگهبان و در برخی از موارد اختلافی، با کسب نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام، در نهایت لایحه مزبور در تاریخ ۲۵ خردادماه ۱۳۸۷ به قانون تبدیل شد.

بنا به اهمیت موضوع، مجمع تشخیص مصلحت نظام در راستای مأموریت تفویضی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام از سوی مقام معظم رهبری، با تعامل و همدلی نمایندگان سه قوه، دستگاه‌های نظارتی کشور و بهره‌گیری از نظرات صاحب‌نظران

و خبرگان و مسئولان دستگاه‌های اجرایی، اقدام به ارزیابی راهبردی و آسیب‌شناسی از وضعیت و میزان تحقق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نموده که ماحصل نتایج ارزیابی به صورت اجمالی به شرح زیر است:

۱- ارزیابی بند (الف) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

۱-۱- گسترش فعالیت‌ها و دخالت‌های دولت در اقتصاد

در بند (الف) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی مدنظر بوده است. در واقع این بند دلالت بر عدم گسترش فعالیت‌ها و دخالت‌های دولت در اقتصاد است. باین‌حال نتایج ارزیابی راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام حاکی از این است که عمده تمرکز دولت بر اجرای بند (ج) سیاست‌ها و موضوع واگذاری‌ها متمرکز بوده و از اجرای بند (الف) سیاست‌ها تخطی شده است، به‌گونه‌ای که سرمایه‌گذاری‌ها و هزینه‌کردهای دولت و نیز دخالت‌های دولت در فعالیت‌های اقتصادی کاهشی نداشته و در برخی از حوزه‌ها حتی افزایشی بوده است. شایان ذکر است شاخص‌های مصوب شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در خصوص رصد و پایش وضعیت بند (الف) سیاست‌ها تاکنون محاسبه نشده و گزارشی منتشر نگردیده است. باین‌حال برای تبیین میزان افزایش یا کاهش تصدی دولت در فعالیت‌های اقتصادی می‌توان از دو شاخص؛ نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به دولت به بودجه کل کشور و نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به دولت به تولید ناخالص داخلی بهره گرفت. نتایج، نشان از این دارد که در سال ۱۳۸۶ نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به دولت به بودجه کل کشور حدود ۷۲ درصد بوده که این نسبت برای سال ۱۳۹۱ به ۷۴ درصد افزایش یافته است. در ضمن در سال ۱۳۸۶ نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به دولت به تولید ناخالص داخلی حدود ۵۹ درصد بوده که این نسبت در سال ۱۳۹۱ به حدود ۶۵ درصد افزایش یافته است.

۱-۲- تمرکز عمده اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ بر واگذاری‌ها

عمده تمرکز در اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی بر واگذاری‌ها بوده، درحالی‌که مباحث کلیدی فراروی این سیاست‌ها همچون برنامه‌ریزی برای توسعه بخش تعاونی، جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی، توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی، آزادسازی، انحصارزدایی و رقابت‌پذیری، مغفول مانده و توجه چندانی نشده است.

۲- ارزیابی بند (ب) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور به ۲۵ درصد تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه به‌عنوان یکی از اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مدنظر بوده است. بااین‌حال، همچنان طبق آمارهای مختلف اعلام‌شده، سهم بخش تعاون در حال حاضر حدود ۵ درصد است و طبق هفتمین گزارش رسمی دولت از عملکرد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در خردادماه ۱۳۹۱، روند دستیابی به سهم ۲۵ درصدی بخش تعاون در فعالیتهای اقتصادی تا پایان سال ۱۳۹۳ ممکن نیست.

۳- ارزیابی بند (ج) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

۳-۱- شائبه حضور دولت در مدیریت بنگاه‌های واگذارشده

بر اساس نتایج هشتمین گزارش نظارتی کمیسیون اصل ۴۴ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا نیمه اول سال ۱۳۹۱ معادل ۱۱۲۹۴۴۹ میلیارد ریال سهام دولتی به سه روش بورس (۷۵ درصد)، مزایده (۲۴ درصد)، مذاکره (حدود یک درصد) واگذار گردیده که سهم بخش خصوصی (۲۸ درصد)، تعاونی / سهام عدالت (۳۰ درصد) و رد دیون دولت (۴۳ درصد) است. بااین‌حال نتایج تحلیلی آمار واگذاری‌ها حاکی از این است که از کل ۳۱۷۰۲۹ میلیارد ریال (معادل ۲۸ درصد) واگذاری‌ها به بخش خصوصی، حداکثر در ۱۴,۹ درصد از کل واگذاری‌ها مالکیت توأم با مدیریت به بخش خصوصی واگذارشده و در مابقی واگذاری‌ها شائبه مدیریت یا تحت نفوذ دولت بودن بنگاه‌های واگذارشده وجود دارد.

۳-۲- وجود نگرش تأمین مالی در واگذاری به روش رد دیون و مغایرت با روح خصوصی سازی

رد دیون دولت، شامل پرداخت بدهی‌های دولت به سازمان‌های حمایتی و نهادهای عمومی غیردولتی بابت مصارف دولت در بخش‌های مختلف اقتصادی طی سنوات گذشته است. همان‌گونه که اشاره شد حدود ۴۳ درصد واگذاری‌ها، رد دیون دولت بوده که با روح حاکم بر خصوصی‌سازی سازگار نیست و مدیریت آن قطعاً شبیه رفتار مدیریت دولتی بوده و پاسخگوی سهامداران نیست. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۰، حدود ۸۰ درصد واگذاری‌ها رد دیون بوده و نگرش تأمین مالی برای دولت مستتر بوده است. در ضمن از واگذاری‌های انجام‌شده طی سال‌های مورد بررسی، رد دیون به سازمان‌ها و نهادهای سازمان تأمین اجتماعی؛ سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح؛ صندوق‌های بازنشستگی لشکری و کشوری؛ صندوق ذخیره فرهنگیان؛ بنیاد شهید و امور ایثارگران؛ تعاونی مسکن کارکنان ستاد مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ سازمان بیمه خدمات درمانی؛ سازمان توسعه و تجارت؛ آستان قدس رضوی؛ سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور؛ سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح؛ سازمان اوقاف و امور خیریه اختصاص یافته است.

۳-۳- انحراف جدی از اهداف طرح سهام عدالت

یکی از مبهم‌ترین مسائل فراروی قانون و واگذاری‌ها، بحث سهام عدالت است که حدود ۳۰ درصد واگذاری‌ها تحت عنوان سهام عدالت صورت گرفته است. صرف نظر از ماهیت و هدف واگذاری سهام عدالت، باید اذعان داشت که ساختار طراحی شده و نحوه واگذاری این سهام به گونه‌ای است که بی‌تردید مضراتش بر منافع آن برتری خواهد یافت. دقیق و علمی نبودن شناسایی مشمولان طرح، نبود سازوکار مشخص و از قبل طراحی شده برای خرید و فروش سهام عدالت، مشخص نبودن نحوه ورود سهام عدالت به بازار بورس، وضعیت پرداخت سود به سهامداران و نگاه درآمدی مشمولان به این سود، تشکیل نهادهای اداری بزرگ و بوروکراتیک از جمله شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، شرکت‌های تعاونی عدالت شهرستانی و کانون سهام عدالت و فراهم نبودن پیش‌نیازها و بسترهای لازم از جمله عدم آگاهی مشمولان از سهامداری و عدم آموزش فرهنگ سهامداری از مشکلات مهم در طرح واگذاری

سهام عدالت است. در واقع در مقوله سهام عدالت، آثار و نتایج آن حاکی از انحراف این طرح از اهداف مورد نظر دارد و مدیریت، همچنان دولتی باقی مانده و در واقع به عده‌ای از مردم سهام داده شده ولی نمی‌دانند از چه شرکتی و چه سهامی است. در واقع یک نوع مستمری ایجاد شده ولی کاری به مدیریت و مالکیت ندارند و فقط منتظر دریافت سود هستند و زیانی متوجه آن‌ها نیست. این بحث با اصل بنگاهداری اقتصادی در یک راستا نیست و اگر به صورت ریشه‌ای و ساختاری به این مسائل پرداخته نشود، مشکلات عدیده‌ای ایجاد خواهد شد.

۴- ارزیابی بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

۴-۱- عدم توجه به الزامات واگذاری‌ها و توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی

در بخش اول از بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به الزامات واگذاری به‌ویژه توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی اشاره شده است. منظور از توانمندسازی این است که اولاً وظایف توسعه‌ای دولت باید در اقتصاد همچنان ادامه یابد. ثانیاً باید نهادسازی و ایجاد تشکل‌ها در بخش خصوصی صورت بگیرد و دولت باید به این نهادسازی‌ها کمک و تسهیلات اعطاء کند. در بخش‌های خصوصی و تعاونی باید تشکل‌های مختار و مسئول با روابط نظام‌مند بین آن‌ها ایجاد شود. توانمندسازی بخش خصوصی و تعاونی، یک مهندسی مجدد در اقتصاد ایران می‌طلبد و لازم است به بخش‌های تعاونی و خصوصی اعتماد کرد و به تقویت تشکل‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی کمک کرد. بندهای (ه) و (ز) ماده (۹)، (الف) ماده (۴۰)، ماده (۲۸) و بند (۴) ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴ به نحوی به توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی و تقویت تعاونی‌ها و نوسازی، بهسازی و بازسازی ساختاری بنگاه‌های مشمول واگذاری اشاره کرده است. نتایج گزارش دستگاه‌های نظارتی نشان از این دارد منابع مالی و تسهیلات لازم جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌ها و فعالیت‌های اقتصادی برای بخش خصوصی فراهم نشده و اقدام مؤثری برای توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی صورت نگرفته است. ضمناً در خصوص فراهم‌نمودن خط اعتباری، سالانه حداقل ده میلیارد دلار برای تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های بخش غیردولتی از خارج کشور (بند یک ماده ۲۸) و اختصاص ۴۰ درصد

از مانده حساب ذخیره ارزی سال پیش به بخش غیردولتی (بند ۲ ماده ۲۸) گزارشی ارائه نشده و اقدام درخور توجهی صورت نپذیرفته است. شایان ذکر است طبق گزارش دولت، عدم تحقق درآمدهای حاصل از مازاد فروش نفت خام، محدودیت‌های مالی و تحریم‌های بین‌المللی اعمال شده بر کشور و عدم همکاری بانک‌های کارگزار خارجی و مؤسسات بیمه صادراتی از دلایل مشکلات فراروی اجرای مواد فوق‌الاشاره ذکر گردیده است.

۴-۲- وضعیت نامناسب فضای کسب‌وکار در کشور

یکی دیگر از مهم‌ترین الزامات توسعه بخش‌های خصوصی و تعاونی، بهبود فضای کسب‌وکار تلقی می‌گردد و طبق بند (۹) ماده (۴۲) قانون اصل ۴۴، شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی می‌بایست تمهیدات لازم را برای تشویق عموم به سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و بهبود فضای کسب‌وکار مهیا می‌ساخت. باین‌حال، آمارهای ارائه شده از سوی مجامع رسمی بین‌المللی و نظرخواهی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی حاکی از وضعیت نامناسب کشور از منظر سهولت فضای کسب‌وکار در کشور است، به گونه‌ای که ایران از بین ۱۸۵ کشور جهان، رتبه ۱۴۴ را در سال ۲۰۱۲ به خود اختصاص داده این در حالی است که عربستان و ترکیه به‌عنوان رقبای اصلی ایران در سند چشم‌انداز بیست‌ساله به ترتیب رتبه‌های ۲۳ و ۶۸ را کسب کرده‌اند. ارزیابی مرکز پژوهش‌های مجلس نیز از ۲۶۹ تشکل اقتصادی در سه‌ماهه اول سال ۱۳۹۱ کمیت ۵,۷۳ از ۱۰ (وضعیت نامطلوب) بوده که نسبت به مدت مشابه در سال گذشته بدتر ارزیابی شده است.

۴-۳- انحراف از مصرف منابع واگذاری سهام بنگاه‌های دولتی در بندهای

هشت‌گانه ماده (۲۹)

در بخش دوم از بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به نحوه مصارف درآمدهای حاصل از واگذاری اشاره شده است. قانون‌گذار به‌منظور استفاده بهینه از درآمدهای ناشی از

واگذاری شرکت‌های دولتی و ایجاد انگیزه بیشتر در تسریع امر واگذاری در ماده (۲۹) قانون تصویب نموده که وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در بندهای هشتگانه ماده (۲۹) قانون مصرف شود.

جدول (۱): وضعیت پیش‌بینی و عملکرد درآمدهای حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی

سنوات		۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
میلیارد ریال	درآمد پیش‌بینی شده در بودجه	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰	۶۵۰۰۰
	واریزی به خزانه (درآمد کسب‌شده)	۶۲۸۸	۱۵۰۱۵	۱۹۴۹۶	۳۸۱۱۶	۵۳۵۹۶	۴۵۵۷۵
تحقق درآمد (درصد)		۲۱	۵۰	۳۹	۸۵	۱۱۹	۷۰

در ضمن، نتایج گزارش دستگاه‌های نظارتی از نحوه مصارف ناشی از اجرای ماده (۲۹) قانون نشان از این دارد که درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی به‌صورت شفاف و کامل به موارد مشخص هشت‌گانه موضوع این ماده تخصیص داده نشده است. به‌طوری‌که تا قبل از سال ابلاغ قانون اصل ۴۴، عمده درآمدهای حاصل از واگذاری توسط شرکت‌های مادر تخصصی در جهت تعدیل نیروی انسانی و نه توانمندسازی بخش خصوصی هزینه شده است. بعد از ابلاغ قانون نیز عملکرد اعتبارات موضوع ماده (۲۹) قانون روشن نیست و گزارشی نیز در خصوص میزان و نحوه تخصیص و مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری ارائه نشده است. لذا در مجموع عملاً اقدام مثبت در جهت اجرایی نمودن ماده (۲۹) قانون - موضوع نحوه مصرف وجوه حاصل از واگذاری در بندهای هشت‌گانه - برداشته نشده است.

۵- ارزیابی بند (ه) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

بند (ه) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به تداوم اعمال حاکمیت عمومی دولت پس از ورود بخش‌های غیردولتی، جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی و نیز جلوگیری از ایجاد انحصار توسط بنگاه‌های اقتصادی اختصاص دارد. بر این اساس، در فصل هشتم از قانون اصل ۴۴ و در قالب تشکیل شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) به تدوین سازوکارهای جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی و همچنین در فصل نهم از قانون اصل ۴۴ به تسهیل رقابت و منع انحصار از طریق تشکیل شورایی تحت عنوان «شورای رقابت» پرداخته شده است.

باین حال بررسی‌ها حاکی از این هست برای ایفای نقش محوری ضدانحصار و تسهیل فضای رقابت، نیاز به تقویت شورای رقابت اعم از ساختاری، مالی و حمایت‌های قانونی است و لازم است این شورا با جدیت بیشتری به وظیفه نظارتی خود عمل نماید و با شناسایی و رصد مستمر و دقیق بازارها از ایجاد انحصار توسط فعالان اقتصادی اعم از دولتی و غیردولتی جلوگیری به عمل آورد. در ضمن، شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) نیز باید به صورت پرننگ‌تر به وظایف سیاست‌گذاری و نظارتی خود عمل کند و تمهیدات لازم را برای حذف رفتارهای نابرابر و تبعیض‌آمیز، گسترش فضای رقابتی و حضور فعال بخش‌های غیردولتی و نیز جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی اتخاذ نماید.

۶- پیشنهادها

۱. حجم بالای فعالیت‌های اقتصادی همچنان در قالب بنگاه‌داری، تحت مدیریت و مالکیت دولت قرار دارند. از این رو پیشنهاد می‌گردد بند (الف) سیاست‌ها که ناظر بر توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی است بر پایه شاخص‌های مصوب شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نظارت شده و با شاخص‌های دقیق سنجیده شود تا از گسترش حجم فعالیت‌ها و دخالت‌های دولت در اقتصاد جلوگیری گردد.

۲. آثار و تبعات انحصاری و نفوذ مدیریت دولتی در واگذاری سهام شرکت‌ها به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی بر اقتصاد نمایان است. لذا ضمن انجام اصلاحات لازم در قانون اصل ۴۴ جهت جلوگیری از تداوم این گونه واگذاری‌ها؛ باید با آسیب‌شناسی موضوع، اقدام عاجلی در کاهش تبعات منفی واگذاری‌های صورت‌گرفته به نهادهای عمومی غیردولتی صورت پذیرد.
۳. منابع مالی و تسهیلات لازم جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌ها و فعالیت‌های اقتصادی برای بخش خصوصی، فراهم نشده که باید نهادهای متولی اقدامات مؤثرتری در این خصوص انجام دهند.
۴. درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی، به موارد مشخص تخصیص داده نشده است. از این رو پیشنهاد می‌گردد دستگاه‌های نظارتی کشور گزارش دقیقی از وضعیت تخصیص درآمدهای حاصل از واگذاری‌ها تنظیم نموده و انحرافات صورت‌گرفته مشخص گردد. در ضمن، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی برای هریک از دستگاه‌های اجرایی مجری بندهای هشت‌گانه ماده ۲۹ قانون، یک ردیف مستقل بودجه‌ای با عناوین و اعتبار مشخص در قوانین بودجه سنوات آینده پیش‌بینی نماید تا حکم قانون، اجرایی شده و امکان ارزیابی عملکرد اعتباری و عملیاتی در طول سال‌های اجرا میسر گردد.
۵. وضعیت کنونی سهام عدالت و آثار و نتایج آن حاکی از انحراف این طرح از اهداف مورد نظر دارد. چنانچه در ساختار طراحی شده و نحوه واگذاری این سهام بازنگری جدی صورت نگیرد شاهد انحرافات اساسی و تبعات منفی در تداوم کار خواهیم بود.
۶. برخی قوانین و لوایح و اسناد مکمل قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تدوین و تصویب نگردیده که مجلس شورای اسلامی باید ضمن پیگیری و نظارت دقیق سریعاً به تصویب تکالیف قانونی و اسناد مکمل و لوایح مصرح در قانون اقدام نماید.

۷. به‌منظور توسعه بخش تعاونی لازم است در گام اول شاخص‌های توسعه این بخش، تدوین‌شده و سنجش دقیق از آخرین وضعیت بخش تعاون در اقتصاد به عمل آید. در گام بعدی برنامه و سند توسعه بخش تعاون منطبق بر تحقق هدف سهم ۲۵ درصدی این بخش در اقتصاد تهیه‌شده و سازوکارها و بسترهای قانونی، ساختاری و حمایتی لازم برای توسعه این بخش فراهم گردد.

۸. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به استناد بند (۵) ماده (۴۲) قانون اصل ۴۴، تعداد ۴۲ شاخص را به‌منظور ارزیابی اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تصویب نموده و دستگاه‌های اجرایی را مکلف به گردآوری و محاسبه سالانه شاخص‌های مصوب نموده است. طبق آخرین گزارش دبیرخانه شورا، علی‌رغم پیگیری‌های صورت‌گرفته گزارش کاملی از شاخص‌های مصوب ارائه‌نشده است. لذا تصویری جامع از عملکرد دستگاه‌های متولی و ارزیابی دقیق از میزان تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در دست نیست که باید تدبیری در این خصوص اندیشیده شود و دستگاه‌های نظارتی کشور با جدیت این موضوع را در دستور کار قرار دهند.

۹. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی مأموریت و وظایف مهمی دارد و می‌باید به‌صورت پررنگ‌تر به وظایف سیاست‌گذاری و نظارتی خود عمل کند. اتخاذ تمهیدات لازم برای تشویق عموم به سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و بهبود فضای کسب‌وکار، ارتقای امنیت اقتصادی و ایجاد فضای آرام برای سرمایه‌گذاران، حذف رفتارهای نابرابر و تبعیض‌آمیز نظام بانکی و دستگاه مالیاتی با بنگاه‌های اقتصادی خصوصی، نهادسازی‌ها در بخش‌های خصوصی، گسترش فضای رقابتی حضور فعال بخش‌های غیردولتی در اقتصاد باید به‌صورت جدی دنبال شود و لازم است اقدامات عاجل توسط شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی در زمینه تحقق الزامات فوق‌الذکر به عمل آید.

گزارش مدیریتی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ / کمیسیون اقتصادی

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌های کلی نظام و به تعبیر مقام معظم رهبری، «انقلاب اقتصادی»، به‌منظور ریل‌گذاری جدید در اقتصاد کشور، برای تحقق هشت هدف کلان، مشتمل بر:

- شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی
 - گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به‌منظور تأمین عدالت اجتماعی
 - ارتقای کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری
 - افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی
 - افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی
 - کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی
 - افزایش سطح عمومی اشتغال
 - تشویق اقشار مردم به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و بهبود درآمد خانوارها
- در قالب پنج بند و طی دو مرحله - چهار بند آن (به‌جز بند «ج») در مرحله اول و در تاریخ ۱ خردادماه ۱۳۸۴ و بند (ج) این سیاست‌ها در تاریخ ۱۱ تیرماه ۱۳۸۵ - به شرح ذیل، توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ گردید:
- الف- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی
- ب- سیاست‌های کلی بخش تعاونی
- ج- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی
- د- سیاست‌های کلی واگذاری مشتمل بر الزامات واگذاری و مصارف درآمدهای حاصله از واگذاری
- ه- سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار

۱- اولین گزارش نظارتی از حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴

با گذشت یک دهه از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و به‌منظور نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های مزبور، مجمع تشخیص مصلحت نظام به استناد ماده (۵) مقررات نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، در سال گذشته، گزارش عملکرد و اقدامات صورت‌گرفته در خصوص اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ را از دولت مطالبه و دریافت نمود و با حضور نماینده دولت، نمایندگان مطلع دستگاه‌های نظارتی کشور و نیز رئیس کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مجلس شورای اسلامی، گزارش واصله در چندین نوبت نشست کارشناسی در دبیرخانه مجمع از منظر رعایت چهارچوب و محتوای گزارش بررسی گردید. با توجه به این‌که گزارش ارسال‌شده در قالب و چهارچوب لازم برای ارزیابی سیاست‌های کلی اصل ۴۴ تنظیم‌نشده بود، با اعلام اهم اصلاحات و چهارچوب مدنظر و پیگیری از دولت، مجدداً گزارش، اصلاح و تکمیل و به دبیرخانه عودت گردید. با ارزیابی و تحلیل نتایج گزارش، راستی‌آزمایی و بررسی جوانب مختلف و تأیید صحت آمار و اطلاعات واصله، گزارش نظارتی توسط دبیرخانه مجمع تنظیم شد و در کمیسیون نظارت مجمع طی دو نشست، بحث و بررسی گردید. با تصویب کلیات گزارش مزبور در کمیسیون نظارت مجمع، گزارش نهایی در حضور اعضای محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام و مدعوین ذی‌ربط و مطلع از دولت قبل و فعلی، مجلس شورای اسلامی و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران ارائه و نظرات اخذ گردید و در پایان، کلیات با رأی حداکثری به تصویب شورای مجمع تشخیص مصلحت نظام رسید. طبق ماده پنج مقررات نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، نتایج این بررسی‌ها و مغایرت عملکرد قوای سه‌گانه با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به رؤسای قوای سه‌گانه به‌منظور اصلاحات لازم ارسال شد.

۲- گزارش اجمالی مدیریتی

۲-۱- روش تحقیق و ارزیابی

با توجه به ضعف نظام آماری کشور و عدم تهیه آمار و اطلاعات مرتبط با شاخص‌های ابلاغ‌شده شورای عالی این سیاست‌ها، برای سنجش سیاست‌های اصل ۴۴ به‌ناچار از طریق روش خبرگی که از روش‌های معتبر ارزیابی و پایش عملکرد است، استفاده شد. در این روش از تعدادی از خبرگان و مراکز تخصصی، موضوع مورد پایش نظرخواهی فردی یا گروهی صورت می‌گیرد و مواردی که بیشترین توافق روی آن باشد، به‌عنوان نتایج پایش و ارزیابی ارائه می‌گردد. در زیر نتایج ارزیابی از سیاست‌های اصل ۴۴ که با مراکز و اشخاص زیر صحبت شده ارائه می‌گردد:

- گزارش‌های رسمی دولت کنونی، ارائه‌شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان خصوصی‌سازی
- گزارش‌های رسمی دولت قبلی، ارائه‌شده توسط آقای دکتر حسینی، وزیر اقتصاد دولت آقای دکتر احمدی‌نژاد
- گزارش‌های کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مجلس شورای اسلامی
- گزارش‌های مرکز تحقیقات مجلس شورای اسلامی
- گزارش‌های سازمان بازرسی کل کشور
- برگزاری بیش از بیست جلسه با صاحب‌نظران اقتصادی پیرامون میزان تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴

۲-۲- نتایج ارزیابی

سعی شد ارزیابی بر اساس اهدافی قرار بگیرد که ضمن آن‌که در ابلاغیه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به آن‌ها تأکید شده، با اهداف سیاست‌های کلی برنامه چهارم و پنجم توسعه نیز که طی همین مدت ابلاغ و اجرایی شده، قابل انطباق باشد.

به‌منظور ارزیابی راهبردی از حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ ضرورت دارد ابتدا تصویری شفاف از میزان تحقق اهداف هشت‌گانه ناظر بر سیاست‌ها ارائه گردد، به‌طوری‌که هرگونه انحراف از تحقق اهداف هشت‌گانه می‌تواند ناظر بر ضعف اقدامات و انحراف در اجرای سیاست‌ها قلمداد گردد. در مجموع و به‌صورت خلاصه باید اشاره داشت با گذشت بیش از یک دهه از ابلاغ سیاست‌های مزبور، از هشت هدف متصور برای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، شش هدف محقق نگردید که نتیجه در جدول (۲) آورده شده است:

جدول (۲): تحلیل اهداف هشت‌گانه ناظر بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴

اهداف محقق شده (۲ هدف)
<p>۱. واگذاری ۲۲ درصد از ارزش کل این واگذاری‌ها معادل ۳۰۰,۸۰۴ میلیارد ریال که بخشی از سهام ۶۰ شرکت دولتی بوده و در قالب طرح سهام عدالت به بیش از ۴۹ میلیون نفر از مشمولین توزیع شده، گسترش مالکیت عمومی (البته در قالب بخش تعاونی) تفسیر می‌گردد. لذا اقدامات انجام شده در زمینه گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به‌منظور تأمین عدالت اجتماعی در راستای تحقق هدف مثبت ارزیابی می‌گردد.</p>
<p>۲. نسبت پس‌انداز به درآمد ملی طی دوره ۹۰-۱۳۸۴ به میزان ۱۳,۵ درصد بهبود یافته است. سهم تشکیل سرمایه بخش خصوصی طی دوره مذکور به میزان ۱۱,۷ درصد بهبود یافته است. درآمد سرانه نیز طی دوره مذکور به میزان ۲۱,۹ درصد بهبود یافته است. بعد از سال ۱۳۹۰، شاخص نسبت پس‌انداز و درآمد سرانه نسبت به سال ۱۳۸۴ سقوط کرده، ولی شاخص تشکیل سرمایه بخش خصوصی بعد از سال ۱۳۹۰ نیز روند صعودی داشته است.</p>

اهداف محقق نشده (۶ هدف)
<p>۱. بعد ابلاغ سیاست‌ها، رشد اقتصادی روند پرشتاب نداشته و متوسط رشد اقتصادی برنامه سوم توسعه بیشتر از رشد دوره بعد ابلاغ سیاست‌ها بوده است. در مجموع شواهدی مبنی بر افزایش رشد اقتصادی پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مشاهده نشد.</p>

<p>۲. بهره‌وری بنگاه‌های واگذارشده در مجموع ارتقاء یافته، ولی شواهدی در ارتباط با افزایش بهره‌وری کل اقتصاد مشاهده نمی‌شود، به طوری که طی دوره ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹، سهم نهاده‌های تولید در رشد اقتصادی ۹۵ درصد و سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی ۵ درصد بوده و می‌توان نتیجه‌گیری کرد منشأ اصلی رشد اقتصادی کشور در دوره یادشده رشد نهاده‌های تولید بوده است.</p>
<p>۳. گزارش سنجش رقابت‌پذیری اقتصاد ملی در ایران تولید نمی‌شود. باین‌حال بر مبنای گزارش شاخص رقابت‌پذیری جهانی، شواهدی مبنی بر افزایش رقابت‌پذیری اقتصاد ملی پس از ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ مشاهده نگردید.</p>
<p>۴. شواهدی دال بر افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در تولید مشاهده نگردید. البته سهم بخش خصوصی در تشکیل سرمایه، افزایش مختصری از ۷۱ درصد به ۷۵ درصد داشته، ولی گرایش بخش خصوصی از سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات به بخش ساختمان و مسکن تغییر یافته است.</p>
<p>۵. شواهد قوی مبنی بر کاهش بار مالی و مدیریتی دولت مشاهده نگردید. مدیریت بخش غالب سهام واگذارشده به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار دولت است. در مورد وضعیت بار مالی دولت، بعد از ابلاغ سیاست‌ها، نسبت بودجه عمومی به تولید ناخالص داخلی کاهش نشان می‌دهد، ولی در نسبت بودجه شرکت‌ها به تولید ناخالص داخلی در اکثر سال‌ها به غیر سال ۱۳۸۸ شاهد افزایش بار مالی شرکت‌های دولتی هستیم.</p>
<p>۶. اشتغال کشور طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ تقریباً ثابت و در بازه ۲۰ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر تا ۲۱ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر در نوسان بوده و در این دوره زمانی تقریباً هیچ اشتغال جدیدی ایجاد نکرده است. در ضمن شرکت‌های واگذارشده در حوزه اشتغال نیز عملکرد مناسبی نداشته‌اند. در مجموع، شواهدی مبنی بر افزایش سطح عمومی اشتغال مشاهده نگردید.</p>

۲-۳- علل عدم تحقق اهداف

همان‌طور که از نتایج جدول فوق مشخص است از هشت هدف کلان متصور برای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، اقدامات انجام‌شده در راستای تحقق دو هدف، مثبت ارزیابی می‌گردد، باین‌حال میزان تحقق شش هدف کلان ناظر بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نه‌تنها مطلوب نبوده، بلکه در برخی حوزه‌ها مشکلات جدیدی را نیز به وجود آورده است. برخی از مهم‌ترین علل و دلایل عدم تحقق اهداف در جدول (۳) آورده شده است:

جدول (۳): مهم‌ترین علل عدم تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴

اهداف محقق‌نشده	مهم‌ترین دلایل عدم تحقق هدف
هدف (۱): شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی	یکی از مهم‌ترین علل عدم تحقق این هدف، عدم اهتمام جدی در توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن دولت و وابستگی اقتصاد به صادرات نفتی بوده است. در واقع عمده توجه به واگذاری‌های ذیل بند (ج) معطوف گردید و به بند (الف) سیاست‌ها که در واقع ایجاد فضای رقابتی، بهبود فضای کسب‌وکار و آزادسازی اقتصادی در جهت جلب و توسعه بخش‌های غیردولتی در فعالیت‌های اقتصادی بود، توجه چندانی صورت نگرفت. لذا همچنان اندازه و دخالت دولت در اقتصاد کاهش پیدا نکرد و فضای رقابتی برای حضور مردم در اقتصاد فراهم نشد. از طرف دیگر وابستگی اقتصاد به نفت و ضریب نفوذ واردات افزایش یافت. از این‌رو عدم توجه جدی به افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد و متعاقب آن، عدم تأثیرپذیری سهم رشد اقتصادی از رشد بهره‌وری موجب گردید رشد اقتصاد ایران همچنان از تکانه‌های نفتی و ضعف بهره‌وری تأثیر پذیرد.
هدف (۳): ارتقای کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری	عدم اهتمام جدی در انحصارزدایی و سهولت فضای رقابتی در اقتصاد کشور (بند هـ سیاست‌ها) و عدم توجه به جزء (۱) بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ (الزامات و واگذاری و توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی) و جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ (نظارت و پشتیبانی مراجع ذی‌ربط بعد از واگذاری برای تحقق اهداف و واگذاری) موجب گردید تحول جدی در ارتقای بهره‌وری اقتصاد ملی صورت نپذیرد.

مهم‌ترین دلایل عدم تحقق هدف	اهداف محقق نشده
<p>از نهادهای مؤثر در حوزه افزایش رقابت‌پذیری اقتصاد ملی، شورای رقابت است که به استناد ماده (۵۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شکل گرفته است. علی‌رغم نقش مهم شورای رقابت در فرآیند تسهیل رقابت میان فعالیت بنگاه‌های اقتصادی، ضعف ساختاری و نهادی این شورا موجب شده نتواند قدرت و اختیارات کافی را برای انحصارزدایی و تقویت رقابت‌پذیری داشته باشد و نتوانسته در زمان‌های مقتضی برای حل مسائل، ورود داشته و تصمیم‌گیری نماید. مصادیق مهمی نظیر تعیین شاخص دامنه تمرکز شدید در بازارها صورت نگرفته است. تاکنون نهادهای تنظیم‌کننده بخشی مشخص نشده‌اند و اصلاحات بازارها انجام نگردیده است. همچنین تاکنون سنجشی از تمرکز و انحصار بازاری صورت نگرفته تا میزان و درجه انحصار و رقابت‌پذیری بازاری و بنگاهی در اقتصاد ایران مشخص گردد.</p>	<p>هدف (۴): افزایش رقابت‌پذیری اقتصاد ملی</p>
<p>تداوم فضای اقتصاد دولتی و انحصاری، ضعف بسترهای امنیت اقتصادی و مقاومت‌های شدید مستقیم و غیرمستقیم و نانوشته در بین دستگاه‌های اجرایی و قوای سه‌گانه، پیش‌بینی‌پذیر نبودن اقتصاد ایران، عدم تقویت فضای رقابتی و توجه ناکافی به سهولت فضای کسب‌وکار در کشور از مهم‌ترین دلایلی بوده که موجب شد بخش خصوصی تمایلی چندانی به حضور در فعالیت‌های اقتصادی نداشته باشد. در ضمن، نبود برنامه مشخص برای افزایش سهم بخش تعاونی به ۲۵ درصد اقتصاد ملی نیز بارز است و هیچ‌گونه برنامه مدون و مشخص ارائه نشده است. از طرف دیگر عمده توان و گرایش به سمت واگذاری بنگاه‌ها به‌ویژه در قالب رد دیون (۲۱ درصد از کل واگذاری) و سهام عدالت (۲۲ درصد از کل واگذاری) معطوف بوده و از اصل هدف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به‌ویژه بند (الف) سیاست‌ها که ایجاد فضای مساعد و ترغیب‌کننده برای جذب و توسعه سهم بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی بوده غفلت شده است. همچنین در واگذاری‌ها نیز سهم بخش خصوصی واقعی زیر ۱۵ درصد بوده و واژگان جدیدی تحت عنوان ظهور شبه دولتی‌ها ایجاد گردید.</p>	<p>هدف (۵): افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی</p>

اهداف محقق نشده	مهم‌ترین دلایل عدم تحقق هدف
<p>هدف (۶):</p> <p>کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی</p>	<p>عدم تکمیل زنجیره مدیریتی بنگاه‌های واگذار شده برای سهام عدالت و تسویه بدهی‌های دولت به بانک‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی و خرید سهام توسط برخی نهادهای عمومی موجب شد که همچنان بار مدیریتی دولت کاسته نشود و مدیریت بخش غالب سهام واگذار شده به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار دولت باشد. از طرف دیگر با توجه به نادیده گرفتن مکرر محدودیت‌های اشاره شده در جزء (۱) بند الف سیاست‌های کلی در احکام بودجه سالیانه توسط مجلس شورای اسلامی، کماکان سرمایه‌گذاری‌های دولت در موارد خارج از صدر اصل ۴۴ بعد از ابلاغ سیاست‌های کلی تداوم یافته و بار مدیریتی دولت را افزایش داده است. همچنین نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی در اکثر سال‌ها افزایش یافته و شاهد افزایش بار مالی شرکت‌های دولتی هستیم.</p>
<p>هدف (۷):</p> <p>افزایش سطح عمومی اشتغال</p>	<p>به استناد گزارش مرکز آمار ایران، اشتغال کشور طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ تقریباً ثابت و در بازه ۲۰ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر تا ۲۱ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر در نوسان بوده و در این دوره زمانی تقریباً هیچ اشتغال جدیدی ایجاد نشده است. شرکت‌های واگذار شده در حوزه اشتغال عملکرد مناسبی نداشته‌اند. در حمایت از نیروی انسانی شرکت‌های واگذار شده، هیچ تقاضایی در راستای افزایش تعداد کارکنان شرکت‌های واگذار شده از سوی خریداران ارائه نشده است. در ضمن، اعطای مشوق‌های مالی یا غیرمالی، منوط به ارائه برنامه کتبی خریدار برای حفظ و افزایش اشتغال موجود و بازآموزی کارکنان شده که به دلیل عدم ارائه برنامه کتبی جهت آموزش نیروی انسانی، هیچ اقدامی انجام نشده است. همان‌طور که در اهداف پیشین اشاره شد به دلیل عدم شتاب رشد اقتصادی نسبت به دوره قبل از ابلاغ سیاست‌ها، عدم توسعه واقعی سهم بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی و از طرف دیگر افزایش اندازه و بار مدیریتی و مالی دولت، اشتغال پایدار در کشور ایجاد نشده است. افزایش سطح عمومی اشتغال نیازمند سرمایه‌گذاری‌های جدید و رشد اقتصادی مستمر و پویا و مولد است که بعد از ابلاغ سیاست‌ها شاهد چنین روندی نبوده‌ایم. در ضمن، تعمیق رکود و عدم سرمایه‌گذاری‌های جدید بعد از سال‌های تحریم نیز مزید علت بوده است.</p>

در بخش فوق‌الذکر، ارزیابی راهبردی از میزان تحقق اهداف و دلایل عدم تحقق اهداف، ارائه شد. اینک از زاویه دیگر و از حیث میزان حسن اجرای بندهای پنج‌گانه ابلاغی سیاست‌های کلی اصل ۴۴، عملکرد و اقدامات صورت‌گرفته تحلیل شده است. در واقع هدف، تحلیل اقدامات صورت‌گرفته یا قصور در اجرا، ذیل هر یک از بندهای پنج‌گانه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ است.

۳- جمع‌بندی از میزان حسن اجرای بندهای پنج‌گانه سیاست‌های کلی اصل ۴۴

بند الف- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی

اولاً، با توجه به نادیده گرفتن مکرر محدودیت‌های اشاره‌شده در جزء (۱) بند الف سیاست‌های کلی در احکام بودجه سالیانه توسط مجلس شورای اسلامی، کماکان سرمایه‌گذاری‌های دولت در موارد خارج از صدر اصل ۴۴ بعد از ابلاغ سیاست‌های کلی تداوم‌یافته است.

ثانیاً، عدم احصاء کامل فعالیت‌های اقتصادی موجب شده برخی فعالیت‌هایی که می‌توانست به بخش‌های غیردولتی واگذار شود، همچنان دولتی باقی بمانند و به‌طور کاذب نقش حاکمیتی ایفا نماید یا برخی از شرکت‌های قابل‌واگذاری اصلاً شناسایی نشوند.

ثالثاً، بر اساس آیین‌نامه تشخیص و طبقه‌بندی بنگاه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۰۶/۰۷ هیأت وزیران، تعداد ۷۱۵ بنگاه در قالب بنگاه‌های گروه یک و دو شناسایی و طبقه‌بندی شده بودند که از سال ۱۳۸۸ تا پایان ۱۳۹۳ حدود ۸۳ درصد بنگاه‌های گروه یک و دو واگذار شده‌اند.

رابعاً، تحولات هرچند اندک و ناکافی ولی مثبت در جهت توسعه بخش خصوصی ذیل بند الف سیاست‌ها صورت‌گرفته، به‌گونه‌ای که در حال حاضر بخش عمده‌ای از امور مرتبط به حوزه فعالیت بازرگانی خارجی از طریق استفاده از توان و ظرفیت بخش‌های غیردولتی انجام می‌شود. در صنعت بانکداری، سهم مجموع بانک‌های خصوصی از ۲۶ درصد در پایان اسفندماه ۱۳۹۱ به ۳۸ درصد در مردادماه ۱۳۹۴ رسیده که نشان‌دهنده رشد فعالیت این بانک‌ها است. در صنعت بیمه، هم‌اکنون از ۲۹ شرکت بیمه‌ای، تنها ۱۰۰ درصد سهام شرکت بیمه ایران مطابق حکم سیاست‌ها، دولتی است و مابقی شرکت‌ها قالب حقوقی

غیردولتی دارند. در حوزه تأمین نیرو و تولید برق، هم‌اکنون حدود نیمی از ظرفیت برق تولیدی کشور توسط بخش خصوصی تأمین می‌شود. هم‌اکنون حضور بخش غیردولتی در کلیه امور پست و مخابرات مشاهده می‌شود. تمامی فعالیت‌ها و امور تصدی‌گرایانه برای جابجایی کالا و مسافر در کشور توسط بخش خصوصی انجام می‌شود. همچنین عملیات راهداری به‌جز راهداری زمستانی و مدیریت بحران از طریق پیمانکاران بخش غیردولتی و با عقد قرارداد صورت می‌گیرد. با توجه به تعدد شرکت‌های فعال در خطوط حمل‌ونقل هوایی و نیز عدم وجود هیچ شرکت دولتی در زمینه حمل‌ونقل دریایی، می‌توان ادعا نمود حضور بخش خصوصی در این فعالیت‌ها چشمگیر و بسیار فراتر از بخش دولتی است.

بند ب- سیاست‌های کلی بخش تعاونی

اولاً، هیچ مرجع رسمی، آماری در خصوص سهم بخش تعاونی در اقتصاد، سرمایه‌گذاری و تولید این بخش و سایر متغیرهای مربوطه منتشر نکرده است. لذا ردیابی و اندازه‌گیری سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور با این وضعیت امکان‌پذیر نیست. باین‌حال گزارش دستگاه‌های نظارتی نظیر کمیسیون اصل ۴۴ مجلس شورای اسلامی حکایت از این است که سهم بخش تعاون در تولید ناخالص داخلی کمتر از ۵ درصد است و اختلاف فاحش با هدف ترسیم‌شده وجود دارد.

ثانیاً، با توجه به این‌که شرکت‌های تعاونی عدالت در ساختار طرح توزیع سهام عدالت شکل‌گرفته‌اند، از این‌رو واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در قالب طرح توزیع سهام عدالت به‌نوعی واگذاری به بخش تعاونی تفسیر شده که تاکنون ۲۲ درصد از کل واگذاری‌ها، در قالب سهام عدالت بوده است. در واقع، سهام عدالت با هدف توزیع ثروت و در قالب بخش تعاونی انجام شد، باین‌حال اگر فعالیت اقتصادی داشت می‌توانست در عملکرد سهم بخش تعاون مؤثر باشد ولی دولت به‌جای فعالیت اقتصادی، از آن به‌عنوان سهامداری صرف استفاده کرد، از این‌رو سهام عدالت کمکی به ارتقاء سهم بخش تعاون در اقتصاد نکرده است.

ثالثاً، علی‌رغم ضعف عملکردی در راستای اجرای بند (ب) سیاست‌ها، تشکیل بانک توسعه تعاون، رشد کمی تعداد تعاونی‌ها در حوزه‌های مختلف اقتصادی به‌ویژه رشد کمی شرکت‌های تعاونی حمل‌ونقل کالا و مسافری و دستیابی این بخش به سهم مناسبی در فعالیت‌های حمل‌ونقل درون‌شهری-جاده‌ای و دریایی و تهیه سند توسعه تعاون از جمله اقدامات مثبت ارزیابی می‌گردد.

بند ج- سیاست‌های کلی توسعه بخش غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی

اولاً تا تاریخ ۱۳۹۴/۱۰/۰۴، ۱,۳۹۳,۸۳۹ میلیارد ریال واگذاری صورت گرفته که از این میزان ۲۲ درصد واگذاری انتقال سهام یا دارایی برای تأدیه دیون دولت به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و سایر بخش‌ها بوده که در خلاف جهت هدف افزایش کارایی و رقابت‌پذیری مدنظر سیاست‌های کلی اصل ۴۴ بوده است. در ضمن در مجموع حدود ۴۳ درصد واگذاری‌ها در قالب واگذاری به اشخاص حقیقی و حقوقی طلبکار دولت (۲۰,۷ درصد) و سهام عدالت (۲۱,۶ درصد) بوده است.

ثانیاً، با توجه به تأکید بند (ج) سیاست‌ها و مطابق با این بند، بانک‌های دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، شرکت کشتیرانی، شرکت‌های هواپیمایی به‌استثنای شرکت هواپیمایی هما و اکثر بنگاه‌های تأمین نیرو، واگذار شده‌اند.

بند د- سیاست‌های کلی واگذاری مشتمل بر الزامات واگذاری و مصارف درآمدهای حاصله از واگذاری

اولاً، طی دوره ۹۳-۱۳۸۸، به‌طور متوسط ۵۸ درصد اعتبارات پیش‌بینی شده در قوانین بودجه‌های سنواتی برای مصارف شش‌گانه ذیل موضوعات بند (د) محقق شده است.

ثانیاً، حدود ۹۰ درصد سهم پرداختی خزانه از محل وجوه حاصل از واگذاری سهام شرکت‌ها به مصرف ردیف (۱) یعنی ایجاد خوداتکائی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی تخصیص داده‌شده و به سایر ردیف‌های شش‌گانه (پنج موضوع دیگر مدنظر مصرف در بند د) توجه چندانی صورت نگرفته است.

ثالثاً، از مبلغ حدود ۳۸ هزار میلیارد ریال وجوه واریزی به خزانه بعد از سال ۱۳۸۴، مبلغ ۲۰۲۱۴۶ میلیارد ریال طی احکام بودجه به مصارف بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ اختصاص یافته و از نحوه مصرف مابقی درآمدهای واریزی به خزانه، اطلاعاتی در دست نیست. رابعاً، در خصوص توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی برنامه مدون و اقدام قابل توجهی انجام نگرفته و تا زمانی که دولت صرفاً نگرش واگذاری بنگاه‌ها را بدون مدنظر قرار دادن اصل توانمندسازی دنبال نماید، نباید انتظار تحول جدی در حوزه واگذاری‌ها داشت.

بند هـ- سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار

بر اساس مصوبه شورای عالی اصل ۴۴ قرار بوده دولت همه‌ساله آمار مربوط به شاخص‌های رقابت، تمرکز و انحصار بازار را تولید و منتشر نماید که به دلیل عدم توفیق در این کار، نسبت به عملکرد این بند در زمینه پرهیز از انحصار نمی‌توان اظهارنظری کرد.

۴- ابلاغ نتایج بررسی‌ها به قوای سه‌گانه

با عنایت به خلاصه گزارش مدیریتی و تحلیلی ارائه‌شده در بالا، ابلاغیه زیر تهیه تا به قوای سه‌گانه ابلاغ شود:

۴-۱- دولت

۱. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۰۷/۱۸ به استناد بند ۵ ماده ۴۲ قانون اصل ۴۴، تعداد ۴۲ شاخص را به‌منظور ارزیابی اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تصویب نموده و دستگاه‌های اجرایی را مکلف به گردآوری و محاسبه سالانه شاخص‌های مصوب نموده است. طبق آخرین گزارش دبیرخانه شورا، علی‌رغم پیگیری‌های صورت‌گرفته گزارشی جامع و مستمر از اجرای سیاست‌ها بر اساس شاخص‌های مصوب ارائه نشده است. لذا تصویری جامع از عملکرد دستگاه‌های متولی و ارزیابی دقیق از میزان تحقق اهداف سیاست‌های

- کلی اصل ۴۴ در دست نیست که باید تدبیری در این خصوص اندیشیده شود و دستگاه‌های متولی و نظارتی کشور با جدیت این موضوع را در دستور کار قرار دهند.
۲. علی‌رغم اقدامات صورت‌گرفته در توسعه بخش تعاونی، باید اذعان داشت که دستیابی به سهم ۲۵ درصدی بخش تعاون در اقتصاد ملی نیازمند توسعه کمی و کیفی اقدامات و تحول جدی در این راستا است و پیشنهاد می‌گردد به‌منظور توسعه بخش تعاونی در گام اول شاخص‌های توسعه این بخش تدوین‌شده و سنجش دقیق از آخرین وضعیت بخش تعاون در اقتصاد به عمل آید. در گام بعدی سازوکارها و بسترهای قانونی، ساختاری و حمایتی لازم برای توسعه سریع این بخش فراهم گردد.
۳. ۲۲ درصد واگذاری‌ها، واگذاری انتقال سهام یا دارایی برای تأدیه دیون دولت به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و سایر بخش‌ها بوده است. باین‌حال نتایج بررسی‌های به‌عمل‌آمده حکایت از این دارد رد دیون با روح حاکم بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴ همخوانی ندارد و تخطی از سیاست‌ها قلمداد می‌گردد که باید از تداوم آن جلوگیری به عمل بیاید.
۴. آثار و تبعات انحصاری و نفوذ مدیریت دولتی در واگذاری سهام شرکت‌ها به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی بر اقتصاد نمایان است. لذا ضمن انجام اصلاحات لازم در قانون اصل ۴۴ جهت جلوگیری از تداوم این‌گونه واگذاری‌ها؛ باید با آسیب‌شناسی موضوع، اقدام عاجلی در تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد ملی و کاهش تبعات منفی واگذاری‌های صورت‌گرفته به نهادهای عمومی غیردولتی صورت پذیرد.
۵. علی‌رغم تأکید بند (د) سیاست‌های کلی اصل ۴۴، دولت همچنان برنامه مشخص برای توانمندسازی و تأمین منابع مالی و تسهیلات لازم جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌ها و فعالیت‌های اقتصادی برای بخش خصوصی و تعاونی فراهم ننموده که باید نهادهای متولی اقدامات مؤثرتری در این خصوص انجام دهند.
۶. در راستای بند (ه) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ که در جهت اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار است، سنجش مستمر از وضعیت تمرکز و انحصار بازاری و بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی صورت‌نپذیرفته است. از این‌رو هیچ‌گونه قضاوت

دقیق از وضعیت انحصار یا تسهیل شرایط رقابتی در اقتصاد ایران بعد از ابلاغ سیاست‌ها نمی‌توان ارائه داد و عدم شفافیت در این خصوص می‌تواند تبعات منفی برای تضعیف رقابت‌پذیری و گسترش انحصار در اقتصاد ایران به بار بیاورد.

۷. به استناد نظرات مسئولان دولت کنونی و دولت قبل به‌ویژه وزیر امور اقتصادی و دارایی دولت یازدهم، وجود ذی‌نفعان متعدد و منافع موجود در بنگاه‌ها و شرکت‌های دولتی موجب شده مقاومت‌های متعددی در کشور به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم به‌ویژه از سوی مقامات محلی استانی و نمایندگان مجلس از واگذاری بنگاه‌ها به بخش خصوصی واقعی صورت بگیرد و ساختار و اختیارات سازمان خصوصی‌سازی توانایی لازم را برای پاسخگویی به حمله‌ها و مقاومت‌ها نمی‌دهد، به‌طوری‌که در دولت یازدهم به دلیل مقاومت‌های صورت‌گرفته، سرعت واگذاری‌ها کند شده است. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ بایست فعالانه‌تر و با جسارت بیشتر به بحث ورود نماید و با سرعت بیشتری فرآیند واگذاری‌ها و توسعه بخش‌های غیردولتی را پیش ببرد.

۸. واگذاری مشروط به روش مذاکره با قیمت پایین و با شروط مشخص نظیر افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری طی افق زمانی مشخص، تجربه موفق کشورها در امر خصوصی‌سازی بوده است. باین‌حال به دلیل ابهامات و واهمه از عواقب کار، این مکانیسم و روش واگذاری در کشور انجام نگرفته، به‌طوری‌که تاکنون حدود ۰,۲ درصد از کل واگذاری‌ها به روش مذاکره بوده و ۴۸,۶ درصد و ۱۲,۸ درصد، به ترتیب، به روش بورس و فرابورس عرضه و واگذار شده است. باین‌حال روش مذاکره مشروط تجربه موفق‌تری در دنیا بوده و موجبات افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری را برای بنگاه‌های ناموفق دولتی در یک افق زمانی میان‌مدت بعد از واگذاری در پی داشته است. دولت و مجلس شورای اسلامی تمهیدات لازم در استفاده از این روش را در قانون و اجرا پیگیری کنند.

۹. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مأموریت و وظایف مهمی دارد و می‌باید به‌صورت پررنگ‌تر به وظایف سیاست‌گذاری و نظارتی خود عمل کند. اتخاذ تمهیدات لازم برای تشویق عموم به سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و

بهبود فضای کسب‌وکار، ارتقای امنیت اقتصادی و ایجاد فضای آرام برای سرمایه‌گذاران، حذف رفتارهای نابرابر و تبعیض‌آمیز نظام بانکی و دستگاه مالیاتی با بنگاه‌های اقتصادی خصوصی، نهادسازی‌ها در بخش‌های خصوصی، گسترش فضای رقابتی حضور فعال بخش‌های غیردولتی در اقتصاد باید به صورت جدی دنبال شود و لازم است اقدامات عاجل توسط شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در زمینه تحقق الزامات فوق‌الذکر به عمل آید.

۴-۲- قوه قضائیه

۱۰. برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته و اقدامات به‌عمل‌آمده در قوه قضائیه بعد از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مناسب بوده، لیکن برخی از اقدامات اشاره‌شده در گزارش آن قوه، استمرار نداشته و متوقف‌شده و اثربخشی لازم در پی نداشته است. در ضمن تقویت امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری از مأموریت‌های مهم قوه قضائیه است، بااین‌حال نگرش حاکم در این قوه در جهت تأمین و تقویت امنیت اقتصادی و تضمین حقوق مالکیت مناسب ارزیابی نمی‌گردد. قوه قضائیه ظرف یک‌سال در روش‌ها و قوانین و مقررات خود تمهیدات لازم را برای ایجاد امنیت قضایی و اقتصادی و سایر بسترهای دیگر حقوقی و قضایی، بی‌اندیشد.

۴-۳- مجلس شورای اسلامی

۱۱. عملکرد تقنینی مجلس شورای اسلامی در راستای حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مناسب بوده، لیکن علی‌رغم تهیه و ارائه گزارش‌های نظارتی دوره‌ای از حُسن اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و قوانین مرتبط، بااین‌حال پیگیری نتایج گزارش‌های دوره‌ای از انحراف‌های اعلام‌شده در اجرای قانون، در حد انتظار نیست و اثربخشی لازم را نداشته است. لازم است مجلس شورای اسلامی اهتمام بیشتری را در سال جاری و آینده به نظارت و پیگیری تحقق قوانین مربوطه همت نماید.

ارزیابی دو گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ / کمیسیون مشترک دبیرخانه

۱- مشکلات کلی در مسیر نظارت

۱. عدم همراهی و همکاری دستگاه‌های نظارت‌شونده
۲. فقدان تجارب کافی در زمینه نظارت
۳. فقدان روش و شاخص‌های نظارتی مصوب و اعلام‌شده به دستگاه‌های نظارت‌شونده و سایر مراجع ذی‌ربط
۴. عدم تصویب شیوه‌نامه نظارتی مجمع، موضوع ماده (۸) مقررات نظارت
۵. عدم انجام اقدامات نظارتی لازم حتی در مواردی که مانعی وجود ندارد.
۶. عدم تمهید فرآیند ارزیابی کارآمدی سیاست‌های کلی، موضوع پیوست حکم سال ۱۳۸۵ انتصاب اعضای مجمع

۲- ارزیابی موردی: بعد قانون

۷. عدم توجه گزارش به رابطه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ با قانون
 - آیا قوانین مغایر سیاست‌های کلی نسخ شده‌اند یا خیر؟
 - آیا قانون مصوب، ظرفیت تحقق سیاست‌های کلی را دارد یا خیر؟
 - آیا آیین‌نامه‌های اجرایی قانون، ظرفیت تحقق قانون و سیاست‌های کلی را دارد یا خیر؟
 - آیا در ادامه، قوانین مغایر سیاست‌های کلی تصویب شده است یا خیر؟
۸. عدم توجه به گزارش‌های نهادهای ناظر بر قانون در گزارش

۳- ارزیابی موردی: بعد اجرایی

۹. عدم توجه به سهم متولی یا متولیان اجرای سیاست‌های کلی به تفکیک در تحقق سیاست‌ها
 - نحوه همکاری و نقش قوای سه‌گانه

- نحوه همکاری و نقش نهادهای متولی زیرمجموعه یک قوه
- سهم نهادها
- ۱۰. معین نبودن زمان اجرای سیاست‌های کلی

۴- ارزیابی موردی: نحوه جمع‌آوری داده‌ها

- ۱۱. فقدان روش و شاخص‌های مشخص در جمع‌آوری داده‌ها از جمله منابعی که دریافت اطلاعات آن‌ها ضروری است.
- ۱۲. تولید نشدن یا در دسترس نبودن داده‌های لازم در برخی موارد

۵- ارزیابی موردی: ارزیابی داده‌ها

- ۱۳. فقدان روش و شاخص‌های ارزیابی داده‌ها از جمله نقش گزارش نهادهای متولی، نقش نخبگان، نقش ذی‌نفعان و ... در ارزیابی داده‌ها
- ۱۴. ملاحظات سیاسی در ارزیابی داده‌ها
- ۱۵. شفاف نبودن برخی مفاهیم مانند وجه ممیزه بین مردم و بخش خصوصی یا دولت و نهادهای عمومی غیردولتی
- ۱۶. عدم تفکیک نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی از ارزیابی کارآمدی سیاست‌ها
- ۱۷. مشخص نبودن سهم عوامل و نهادها در تحقق و عدم تحقق سیاست‌ها

۶- ارزیابی موردی: بررسی در مجمع

- ۱۸. تأخیر در گزارش، با توجه به حکم ضرورت ارسال گزارش سالانه و در موعد مقرر
- ۱۹. چگونگی رأی‌گیری در کمیسیون نظارت
- ۲۰. اکتفا به تصویب کلیات در صحن مجمع و ابهام در مفهوم تصویب کلیات: تصویب نتیجه‌گیری نهایی؟ تصویب نتیجه‌گیری فصل‌ها؟ کفایت بحث در مقدمات و تجویز ورود به بررسی بندهای گزارش؟ ...
- ۲۱. عدم طرح برخی نکات گزارش در صحن مجمع

۲۲. نتایج بررسی مجمع برای اعلام‌نظر به دستگاه‌های نظارت‌شونده منعکس نشده است.
۲۳. گزارش دستگاه‌ها و نظر آن‌ها در صحن مجمع مورد بررسی قرار نگرفته است.

۷- ارزیابی موردی: تنظیم

۲۴. گزارش، مدون و منقح نیست. مباحث اعضای مجمع، نظر وزرای مربوط قبلی و فعلی و جمع‌بندی رئیس مجمع در گزارش انعکاس ندارد.
۲۵. سهم تعیین و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در تحقق اهداف مذکور در مقدمه سیاست‌ها مشخص نیست.
۲۶. تمرکز بر ارزیابی تحقق اهداف که متأثر از عوامل مختلف از جمله اجرای سیاست‌های کلی است به‌جای اهتمام اصلی به ارزیابی اجرای بندها و زیربندهای سیاست‌های کلی.

۸- ارزیابی موردی: ابهامات و پرسش‌ها

۲۷. شکل مطلوب گزارش‌های نظارتی و حجم آن
۲۸. میزان اختیارات تصویب‌شده به مجمع و تفکیک مواردی که نقش نظارتی مجمع، نهایی است از مواردی که این نقش، مشورتی است.
۲۹. ابهام در مفاد بندهای ۵، ۶ و ۱۰ مقررات نظارت و نسبت آن‌ها با اصل مشورتی بودن گزارش‌ها
۳۰. موارد نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی: مرحله قانون‌گذاری یا مرحله اجرا یا ...؟ حجم و اهمیت هریک از مراحل؟

گزارش اقدامات هیأت عالی؛ نظارت بر مصوبات مجلس (۱۳۹۶ تاکنون) // امور کمیسیون‌ها

پس از تفویض وظیفه نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی (موضوع بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی) به هیأت عالی نظارت، مبتنی بر ذیل اصل (۱۱۰) و از طریق پیوست احکام اعضاء دوره هشتم مجمع تشخیص مصلحت نظام در سال ۱۳۹۶؛ این هیأت در سه حوزه اقدام به انجام وظایف محوله نمود: ۱- نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام که از جمله آن: گزارش نظارت بر سیاست‌های کلی جمعیت و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است. ۲- اصلاح مقررات نظارت که حاصل آن پیشنهاد مقررات جدید و ابلاغ آئین‌نامه نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی توسط مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۱ است. ۳- نظارت بر مصوبات مجلس شورای اسلامی از حیث انطباق و عدم مغایرت با سیاست‌های کلی. در مواردی که مصوبات مجلس از حیث مغایرت با سیاست‌های کلی نظام مورد ایراد قرار گرفته است؛ شورای نگهبان به عیناً نظرات هیأت مزبور را جهت رفع ایرادات به مجلس شورای اسلامی منعکس کرده است. این موارد به شرح زیر است:

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور (مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۰۳) [پیوست ۷]
۲. طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی (مصوب ۱۳۹۷/۰۳/۰۸) - ۴ مورد [پیوست ۸]
۳. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی (مصوب ۱۳۹۶/۱۱/۰۴) - دو مورد [پیوست ۹]
۴. لایحه اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی (مصوب ۱۳۹۷/۰۲/۲۶) [پیوست ۱۰]
۵. لایحه ایجاد هشت منطقه آزاد تجاری - صنعتی، اصلاح محدوده سه منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ایجاد مناطق ویژه اقتصادی (مصوب ۱۳۹۷/۰۶/۱۱) - دو مورد [پیوست ۱۱]
۶. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم (مصوب ۱۳۹۷/۰۷/۱۶) [پیوست ۱۲]
۷. لایحه حفاظت از خاک (مصوب ۱۳۹۷/۰۷/۰۷) - دو مورد [پیوست ۱۳]
۸. لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور (مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۱۳) - دو مورد [پیوست ۱۴]
۹. طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۸/۰۲/۰۳) [پیوست ۱۵]

۱۰. طرح ساماندهی صنعت خودرو (مصوب ۱۳۹۸/۰۳/۲۸) - سه مورد [پیوست ۱۶]
۱۱. طرح استفساریه تبصره (۱) ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات (مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۰۲) [پیوست ۱۷]
۱۲. لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان (مصوبه ۱۳۹۸/۰۷/۰۷) - دو مورد [پیوست ۱۸]
۱۳. طرح ایجاد مناطق ویژه اقتصادی (مصوب ۱۳۹۸/۱۱/۰۱) [پیوست ۱۹]
۱۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور (۱۳۹۸/۱۲/۱۱) [پیوست ۲۰]
۱۵. لایحه توسعه منطقه آزاد تجاری - صنعتی گیلان (انزلی) (مصوب ۱۳۹۹/۰۵/۰۹) [پیوست ۲۱]
۱۶. لایحه مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۳۹۹/۰۹/۰۹) [پیوست ۲۲]
۱۷. طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری (مصوب ۱۳۹۹/۱۰/۲۶) - سه مورد [پیوست ۲۳]
۱۸. لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (مصوبه ۱۳۹۹/۱۲/۱۶) [پیوست ۲۴]
۱۹. طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده (مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۲۶) [پیوست ۲۵]
۲۰. طرح پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی (مصوب ۱۴۰۰/۰۶/۲۴) [پیوست ۲۶]
۲۱. طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار (مصوب ۱۴۰۰/۱۰/۰۵) - دو مورد [پیوست ۲۷]
۲۲. لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور (مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۱۷) [پیوست ۲۸]
۲۳. طرح اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری (مصوبه ۱۴۰۱/۰۳/۲۹) - سه مورد [پیوست ۲۹]
۲۴. طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها (مصوب ۱۴۰۱/۰۵/۱۱) - سه مورد [پیوست ۳۰]
۲۵. طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه ۱۴۰۱/۰۸/۱۵) - سه مورد [پیوست ۳۱]
۲۶. طرح ساماندهی کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم (مصوب ۱۴۰۱/۱۲/۰۱) [پیوست ۳۲]
۲۷. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (مصوب ۱۴۰۱/۱۲/۱۶) [پیوست ۳۳]
۲۸. طرح حمایت از گزارشگران فساد (مصوب ۱۴۰۲/۰۱/۲۷) [پیوست ۳۴]

۲۹. طرح مالیات بر سودآوری و سفته‌بازی (مصوبه ۱۴۰۲/۰۲/۱۲) [پیوست ۳۵]
۳۰. طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۴۰۲/۰۳/۰۷) - سه مورد [پیوست ۳۶]
۳۱. طرح ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها (مصوب ۱۴۰۲/۰۳/۲۲) [پیوست ۳۷]
۳۲. طرح توقف اجرای ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی (مصوب ۱۴۰۲/۰۴/۰۴) [پیوست ۳۸]

البته شورای نگهبان در مواردی که هیأت عالی نظارت اظهارنظری در خصوص مغایرت مصوبات مجلس با سیاست‌های کلی نظام ننماید، به اعلام مغایرت مصوبات مجلس با سیاست‌های کلی نظام اقدام کرده است. از جمله این موارد می‌توان به طرح اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور (مصوب ۱۳۹۶/۰۹/۲۸) و طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهاى مجازى (مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۱) اشاره کرد.

پیوست‌ها

۷- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۲/۱۳؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۸/۱۰۶۶۱۸ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۰۶ و پیرو نامه شماره ۹۶/۱۰۲/۴۵۲۴ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۲؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۰۳ مجلس شورای اسلامی، در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

۱۵- به پیوست نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره‌های ۹۵۸۶۱/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۰۹ با پیوست و شماره ۹۵۸۸۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۲ در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد. ...

محمد رضا علیزاده

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۸- اعلام مغایرت «طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی» با سیاست‌های کلی نظام

الف- تاریخ: ۱۳۹۷/۰۴/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۶/۱۹۵۹۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۲ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰/۵۶۳۲ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۹؛ طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۷/۳/۸ مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۳۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۷۱۱۱/۰۱۰۹ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۱۴ در خصوص طرح مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

ب- تاریخ: ۱۳۹۸/۰۸/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۶/۵۳۴۳۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۰۶ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۲۴۸۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۰؛ طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی مصوب جلسه مورخ دوم مهر ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۸۶۱۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۰۱ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

ج- تاریخ: ۱۳۹۹/۰۳/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۶/۵۸۴۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۰ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۱۷۴۲۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۰؛ طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ شانزدهم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و نود و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده

است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۹۹۳۰۱۸۱/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۱ رئیس هیأت عالی نظارت، ایرادات این هیأت در خصوص مغایرت این ماده با سیاست‌های کلی نظام نیز همچنان به قوت خود باقی است و در نتیجه مصوبه از این حیث همچنان با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی مغایرت دارد.

عباسعلی کدخدائی

د- تاریخ: ۱۴۰۰/۱۰/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶/۷۷۲۹۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۱۳ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۸۸۰۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۲۴؛ طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ هفتم آذر ماه یک هزار و چهارصد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۱۰۱۳۹۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۱۷ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام - که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد - در خصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

۹- اعلام مغایرت «لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی» با سیاست‌های کلی نظام

الف- تاریخ: ۱۳۹۷/۰۴/۱۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۹/۲۳۰۲۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۷ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۰/۵۶۸۱ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۳۰؛ لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۰ به تصویب

مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد: ...

۴- وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۹۰۰/۹۷۴۱ مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۰۹ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد. ...

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

ب- تاریخ: ۱۳۹۷/۰۴/۲۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۹/۲۳۰۲۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۷ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۰/۵۸۹۱ مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۱۷؛ لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه ۱۳۹۷/۰۴/۲۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده نظر این شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۹۰۰- وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر دوم مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۷۶۴۴-۹۰۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۴/۱۷ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان

۱۰- اعلام مغایرت «لایحه اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی» با سیاست‌های کلی

تاریخ: ۱۳۹۷/۰۶/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۷/۳۶۹۲۵ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۰۹ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۲/۶۶۴۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۲۴؛ لایحه اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۷ شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به بند ۲

اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۶۸۱۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۴ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

۱۱- اعلام مغایرت «لایحه ایجاد هشت منطقه آزاد تجاری - صنعتی، اصلاح محدوده سه منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ایجاد مناطق ویژه اقتصادی» با سیاست‌های کلی نظام

الف- تاریخ: ۱۳۹۷/۰۷/۱۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۹/۵۱۱۱۶ مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۲۴ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۲/۷۰۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۴؛ لایحه ایجاد هشت منطقه آزاد تجاری - صنعتی، اصلاح محدوده سه منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ایجاد مناطق ویژه اقتصادی مصوب جلسه مورخ یازدهم شهریورماه یکهزار و سیصد و نود و هفت مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۱۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

- وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر دوم مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۷۹۳-۹۹۰۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۱ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

ب- تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۲۶؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۹/۸۶۸۱۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۵ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۵۵۵۵ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۶؛ لایحه ایجاد هشت منطقه آزاد تجاری - صنعتی، اصلاح محدوده دو منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ایجاد سیزده منطقه ویژه اقتصادی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ یکم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۳ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- پیرو نامه شماره ۹۹۰۵۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۸ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، ایرادات سابق این هیأت در خصوص این مصوبه رفع نشده و در نتیجه مغایرت این مصوبه با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است.

عباسعلی کدخدائی

۱۲- اعلام مغایرت «لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم» با سیاست‌های کلی نظام

تاریخ: ۱۳۹۷/۰۸/۱۳؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۵/۵۸۹۶۶ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۱۶ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۲/۷۴۵۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۰۶؛ لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با توجه به بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی، نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام به شماره ۹۹۰/۹۷۱۳۳ مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۲ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

۱۳- اعلام مغایرت «لایحه حفاظت از خاک» با سیاست‌های کلی نظام

الف- تاریخ: ۱۳۹۷/۱۱/۱۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۱/۹۵۰۴۴ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۰۲ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۲/۷۳۴۲ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۲۸؛ لایحه حفاظت از خاک که با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۳۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام به شماره ۹۷۴۶۹/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۰۶ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

ب- تاریخ: ۱۳۹۸/۰۲/۰۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۱/۱۸۵۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۱/۲۰ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۹۶۵۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۱/۳۱؛ لایحه حفاظت از خاک که با اصلاحاتی در جلسه مورخ هجدهم فروردین ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۰۱/۲۸ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- با عنایت به ابهام جدید مطروحه از سوی هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام؛ به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۷۸۰۳/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۷ در خصوص لایحه مذکور وفق بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی جهت انجام اصلاحات لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

۱۴- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور» با سیاست‌های کلی نظام

الف- در تاریخ: ۱۳۹۷/۱۲/۱۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۲۵/۱۱۰۱۸۸ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۳؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۱۹- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۷۶۳۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۶ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد. ...

عباسعلی کدخدائی

ب- در تاریخ: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۲۵/۱۱۲۳۵۰ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۹ و پیرو نامه شماره ۹۷/۱۰۲/۸۷۹۳ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۸؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور که با اصلاحاتی در جلسه مورخ نوزدهم اسفندماه یکهزار و سیصد و نود و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۶- با عنایت به عدم اصلاح مصوبه مجلس در خصوص ایرادات هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. ...

عباسعلی کدخدائی

۱۵- اعلام مغایرت «طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۲/۲۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۹۰/۷۲۷۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۸ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۹۸۴۶ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۱۶؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوب جلسه مورخ سوم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲۲- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۷۸۷۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۲/۲۲ در خصوص طرح مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

۱۶- اعلام مغایرت «طرح ساماندهی صنعت خودرو»

الف- تاریخ: ۱۳۹۸/۰۶/۲۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۹۲/۴۴۰۲۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۲ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۱۸۵۰ مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۱۲؛ طرح ساماندهی صنعت خودرو که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و هفتم مرداد ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۶ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۳- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح ساماندهی صنعت خودرو، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۸۳۵۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۶ در خصوص طرح مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

ب- تاریخ: ۱۳۹۹/۰۳/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۹۲/۵۸۱۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۰ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۱۷۴۲۳ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۰؛ طرح ساماندهی صنعت خودرو که با اصلاحاتی در جلسه مورخ شانزدهم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و نود و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۹۹۳۰۱۸۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۳۱ رئیس هیأت عالی نظارت در خصوص برطرف نشدن مغایرت این ماده با سیاست‌های کلی نظام، مغایرت مصوبه با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی نیز کماکان به قوت خود باقی است.

عباسعلی کدخدائی

ج- تاریخ: ۱۴۰۰/۰۶/۳۱؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴/۵۳۵۰۹ مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۲۹ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۱۷۵۳۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۰۷؛ طرح ساماندهی صنعت خودرو که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و چهارم شهریور ماه یکهزار و چهارصد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۳۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۳- با توجه به نامه شماره ۱۰۱۱۸۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۲۷ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد، در خصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

د- تاریخ: ۱۴۰۰/۰۹/۱۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴/۷۳۱۴۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۳۰ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۸۶۱۹ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۱۰؛ طرح ساماندهی صنعت خودرو که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و ششم آبان ماه یکهزار و چهارصد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۱۰ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۱۰۱۳۴۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۶ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام - که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد - در خصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

۱۷- اعلام مغایرت «طرح استفساریه تبصره (۱) ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات»

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۸/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۶۷/۵۳۳۶۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۰۶ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۲۴۸۴ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۰؛ طرح استفساریه تبصره ۱ ماده ۱۳ قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات، مصوب جلسه مورخ دوم مهر ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت مجلس شورای اسلامی پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۸۶۱۰/۰۱/۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۰۱ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدایی

۱۸- اعلام مغایرت «اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان»

الف- تاریخ: ۱۳۹۸/۰۸/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۴/۵۵۵۱۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۰ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۳۱۵۶ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۹؛ لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، مصوب جلسه مورخ هفتم مهر ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص لایحه مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۸۶۱۱/۰۱/۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۰۱ در خصوص این لایحه عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدایی

ب- تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۴/۷۸۹۹۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۳ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۵۰۰۶ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۱؛ لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان که با اصلاحاتی

در جلسه مورخ یکم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۸ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- در ماده ۴، به علت عدم اعمال نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، مغایرت بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است.

عباسعلی کدخدائی

۱۹- اعلام مغایرت «طرح ایجاد مناطق ویژه اقتصادی»

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۲۶؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۰۷/۸۶۸۳۱ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۵ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۵۵۵۶ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۶؛ طرح ایجاد مناطق ویژه اقتصادی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ یکم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نود و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۳ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۴- پیرو نامه شماره ۹۹۰۵۲/۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۸ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، ایرادات سابق این هیأت در خصوص این مصوبه رفع نشده و در نتیجه مغایرت این مصوبه با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است.

عباسعلی کدخدائی

۲۰- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور»

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۲/۲۵؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۸۷/۹۴۰۱۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۳ و پیرو نامه شماره ۹۸/۱۰۲/۱۶۴۳۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۴؛ لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، مصوب جلسه مورخ یازدهم اسفندماه

یکهزار و سیصد و نود و هشت کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۱۹- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص «لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور»، این مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۹۹۱۹۱/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۳ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

عباسعلی کدخدائی

۲۱- اعلام مغایرت «لایحه توسعه منطقه آزاد تجاری - صنعتی گیلان (انزلی)»

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۱۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۰/۵۲۸۱۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۶ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۲۹۱۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۲؛ لایحه توسعه منطقه آزاد تجاری - صنعتی گیلان (انزلی) که با اصلاحاتی در جلسه مورخ نهم مرداد ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۷ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۳- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۲۴۲۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۲۹ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

لازم به ذکر است با توجه به نظر هیأت عالی نظارت در مورد مغایرت مصوبه با سیاست‌های کلی نظر این شورا در خصوص مغایرت مصوبه با سیاست‌های کلی منتفی می‌باشد.

سیامک ره‌پیک

۲۲- اعلام مغایرت «لایحه مالیات بر ارزش افزوده»

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰/۶۷۹۷۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۱۲ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۲۱۰۲۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۲۶؛ لایحه مالیات بر ارزش افزوده که با اصلاحاتی در جلسه مورخ نهم آذر ماه یکهزار و سیصد و نود و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه ۱۳۹۹/۱۰/۰۳ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۷- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص لایحه مالیات بر ارزش افزوده، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۰۲۶۸/۱۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۲۹ در خصوص لایحه مذکور عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۲۳- اعلام مغایرت «طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری»

الف- تاریخ: ۱۳۹۹/۱۱/۱۳؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۴/۴۶۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۴ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۲۱۶۰۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۳؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و ششم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۸ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۶- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۰۴۱۳/۱۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۸ عیناً ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۰/۰۱/۲۲؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۴/۴۶۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۴ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۲۱۶۰۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۳؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و ششم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۸ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۹۹۰۰-۲۶۰۷ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۱ در خصوص نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد، بعضی از ایرادات این هیأت در خصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام به قوت خود باقی است و در نتیجه مصوبه از این حیث با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی مغایرت دارد.

سیامک ره‌پیک

ج- تاریخ: ۱۴۰۰/۰۱/۲۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۴/۴۴۲۶ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۴۷۶۵ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۲؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و چهارم فروردین ماه یکهزار و چهارصد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۸ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۱۰۰۶۹۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۸ در خصوص نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد، بعضی از ایرادات این هیأت در خصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام همچنان به قوت خود باقی است و در نتیجه مصوبه از این حیث با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی مغایرت دارد.

سیامک ره‌پیک

۲۴- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور»

تاریخ: ۱۳۹۹/۱۲/۲۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۰۰/۱۰۲۵۶۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۹ و پیرو نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۲۴۴۷۴ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۳؛ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، پیرو مصوب جلسه مورخ شانزدهم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و نه مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص لایحه مذکور، مصوبه مغاری بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۰۶۱۶/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۴ عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۲۵- اعلام مغایرت «طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده»

تاریخ: ۱۴۰۰/۰۲/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۸/۴۷۲ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۴۷۶۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۲؛ طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده، مصوبه جلسه مورخ بیست و ششم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و نه مجلس شورای اسلامی که بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی در مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۸ به تصویب کمیسیون مشترک رسیده است، در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۵۱- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۰۷۱۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۱ عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۲۶- اعلام مغایرت «طرح پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی»

تاریخ: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۲۵/۵۳۵۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۲۹ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۷۸۴۲ مورخ ۱۴۰۰/۰۷/۱۹؛ طرح پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی، مصوبه جلسه مورخ بیست و چهارم شهریور ماه یکهزار و چهارصد مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح مذکور، مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۱۲۴۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۷ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۲۷- اعلام مغایرت «طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار»

الف- تاریخ: ۱۴۰۰/۱۰/۲۶؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۵/۸۸۰۹۵ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۱ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۹۰۶۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۵؛ طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، مصوب جلسه مورخ پنجم دی ماه یکهزار و چهارصد مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۱۴۸۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۲ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۰/۱۲/۰۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۵/۱۰۳۱۵ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۸ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۲۹۶۸۸ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۷؛ طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار که با اصلاحاتی در جلسه مورخ دهم بهمن ماه یکهزار و چهارصد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه

مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۰۴ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

- با توجه به نامه شماره ۱۰۱۵۸۳/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۹ رئیس هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام - که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد- درخصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک رهپیک

۲۸- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور»

تاریخ: ۱۴۰۰/۱۲/۲۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۱۵/۱۱۱۳۲۱ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۹؛ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، مصوب جلسه مورخ هفدهم اسفند ماه یکهزار و چهارصد مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲۰- با توجه به نامه شماره ۱۰۱۷۲۵/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ رئیس هیأت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام - که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد- درخصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک رهپیک

۲۹- اعلام مغایرت «طرح اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری»

الف- تاریخ: ۱۴۰۱/۰۴/۲۵؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲/۳۰۲۸۲ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۰۷ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۱۵۷۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱۵؛ طرح اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، مصوب جلسه مورخ بیست و نهم خرداد ماه یکهزار و چهارصد و یک مجلس شورای اسلامی در

جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۳۱- با توجه به نامه‌های شماره ۱۰۲۲۰۹/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۴/۱۵ و شماره ۱۰۲۲۵۹/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۴/۲۶ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام - که عیناً به پیوست ارسال می‌گردند- درخصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه‌های این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲/۹۰۱۴۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۰ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۴۳۹۵ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۳۰؛ طرح اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری که با اصلاحاتی در جلسه مورخ شانزدهم آذر ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۰۷ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد:

۴- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام درخصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۳۱۲۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۰۳ درخصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ج- تاریخ: ۱۴۰۱/۱۱/۱۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲/۱۰۶۷۲۹ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۶ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۴۵۱۵ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۱؛ طرح اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، که با اصلاحاتی در جلسه مورخ پنجم بهمن ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای

اسلامی رسیده است؛ در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۳۳۹۸/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۲ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۰- اعلام مغایرت «طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها»

الف- تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۰۵؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۵۹/۴۶۲۹۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۲۳ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۲۶۹۰ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۲؛ طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها که با اصلاحاتی در جلسه مورخ یازدهم مرداد ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۲ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۴- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۲۴۴۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۳۰ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۱/۰۸/۰۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۵۹/۶۹۳۸۵ مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۲۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۲۷۲۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۵؛ طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیستم مهر ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۲۷ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۴- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۲۶۹۹/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۰۳ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ج- تاریخ: ۱۴۰۱/۰۹/۰۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۵۹/۸۰۵۹۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۲۳ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۳۹۹۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۲؛ طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرائی و سایر نهادها که با اصلاحاتی در جلسه مورخ هفدهم آبان ماه یکهزار و چهارصد و یک به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۲ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۲۹۲۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۱ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۱- اعلام مغایرت «طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»

الف- تاریخ: ۱۴۰۱/۱۰/۰۸؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۸/۸۲۳۰۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۹ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۴۳۳۲ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۷؛ طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مصوب جلسه مورخ پانزدهم آبان ماه یکهزار و چهارصد و یک مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۴۷- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام درخصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۳۱۵۵/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۰ درخصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۲/۰۲/۲۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۸/۶۴۸۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۰۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۶۶۰۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۳؛ طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، که با اصلاحاتی در جلسه مورخ بیست و نهم فروردین ماه یکهزار و چهارصد و دو به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۳ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۸- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام درخصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۳۹۲۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۶ درخصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ج- تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۲۷؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۸/۱۷۰۹۷ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۶ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۷۰۰۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۱۳؛ طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که با اصلاحاتی در جلسه دوم خرداد ماه یکهزار و چهارصد و دو به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۴ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اصلاحات به عمل آمده به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۶- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۴۱۱۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۱۰ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۲- اعلام مغایرت «طرح ساماندهی کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم»

تاریخ: ۱۴۰۱/۱۲/۲۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۰/۱۱۲۹۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۶ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۶۰۲۳ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۶؛ طرح ساماندهی کارکنان دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب جلسه مورخ یکم اسفند ماه یکهزار و چهارصد و یک مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۳ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۶- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۳۵۷۱/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۰ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۳- اعلام مغایرت «لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور»

تاریخ: ۱۴۰۱/۱۲/۲۳؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۶۰/۱۱۷۸۸۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۰؛ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور، مصوب جلسه مورخ شانزدهم اسفند ماه یکهزار و چهارصد و یک مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۱۹- با عنایت به مصوبه هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص لایحه فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه های این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظرات این هیأت به شماره‌های ۱۰۳۶۶۶/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۱ و ۱۰۳۶۸۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳ و ۱۰۳۶۹۵/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳ درخصوص این لایحه عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۴- اعلام مغایرت «طرح حمایت از گزارشگران فساد»

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۲؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۶/۶۴۷۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۰۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۶۷۰۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۰؛ طرح حمایت از گزارشگران فساد مصوب جلسه مورخ بیست و هفتم فروردین ماه یکهزار و چهارصد و دو مجلس شورای اسلامی و پیرو اعلام نظر این شورا، با توجه به نامه شماره ۱۰۳۹۸۹/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۳۱ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام -که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد- درخصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

۳۵- اعلام مغایرت «طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی»

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۳/۱۱۴۱۳ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۸ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۶۷۹۳ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۷؛ طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی، مصوب جلسه مورخ دوازدهم اردیبهشت ماه یکهزار و چهارصد و دو مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۱۷- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۴۰۳۷/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۳ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۶- اعلام مغایرت «طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»

الف- تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۲۹؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۵۵/۱۹۱۲۸ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۱۰ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۷۰۷۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۱؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوب جلسه مورخ هفتم خرداد ماه یکهزار و چهارصد و دو مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۲۵- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام در خصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۴۲۰۲/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۹ در خصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

ب- تاریخ: ۱۴۰۲/۰۴/۰۵؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۵۵/۲۵۱۷۶ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۳۱ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۷۲۵۳ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۳؛ طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی که با اصلاحاتی در جلسه مورخ سی‌ام خرداد ماه یکهزار و چهارصد و دو به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است؛ و پیرو اعلام نظر این شورا، با توجه به نامه شماره ۱۰۴۲۵۰/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۴ رئیس هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام -که عیناً به پیوست ارسال می‌گردد- درخصوص مغایرت این مصوبه با سیاست‌های کلی نظام، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

سیامک ره‌پیک

۳۷- اعلام مغایرت «طرح ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها»

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۸۵/۲۳۴۶۶ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۸ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۷۳۰۹ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۷؛ طرح ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها مصوب جلسه مورخ بیست و دوم خرداد ماه یکهزار و چهارصد و دو مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۱۲- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام درخصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۱۰۴۲۵۱/۰۱۰۱ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۱۱ درخصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

۳۸- اعلام مغایرت «طرح توقف اجرای ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی»

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴؛ رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۹۱/۲۷۰۲۶ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۷ و پیرو نامه شماره ۱۰۲/۳۷۳۹۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۱۷؛ طرح توقف اجرای ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی اصلاحی ۱۴۰۱/۱۱/۵، مصوب جلسه مورخ چهارم تیر ماه یکهزار و چهارصد و دو مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح زیر اعلام نظر می‌گردد: ...

۴- با عنایت به نظر هیأت عالی نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی نظام درخصوص طرح فوق، مصوبه در موارد مذکور در نامه این هیأت، مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به پیوست نظر این هیأت به شماره ۶۵۶۱۲-۹۰۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۴ درخصوص این طرح عیناً جهت اقدام لازم ارسال می‌گردد.

سیامک ره‌پیک

خلاصه گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی / کمیسیون نظارت دبیرخانه
این گزارش در سه بخش تنظیم شده و در چندین جلسه هیأت عالی نظارت ارائه و
مورد تحلیل و بررسی اعضای قرار گرفته است.

۱- ارزیابی تحقق رویکردها و اهداف کلان سیاست‌های کلی

با توجه به منویات و بیانات رهبر انقلاب در خصوص اقتصاد مقاومتی، ادبیات نظری
و تجربی مرتبط با تاب‌آوری اقتصادی و طراحی الگوی مفهومی «ارزیابی و نظارت بر
حُسن اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی» و درنهایت کسب نظرات خبرگی (تدوین
پرسشنامه و اخذ نظرات خبرگان از صاحب‌نظران اقتصادی مسلط به مباحث ریسک و
اقتصاد مقاومتی) از بین محورهای متعدد، هفت محور اصلی در حوزه اقتصادی مدنظر
قرار گرفت و در مورد زیرشاخص‌ها و نماگرهایی که در این هفت محور قرار دارند، آن
دسته از نماگرهایی که اطلاعات آن‌ها در منابع آماری وجود داشت تحلیل شدند.

محورهای هفت‌گانه اصلی در نظر گرفته شده برای ساخت شاخص ترکیبی مقاومت
اقتصادی به‌قرار زیر هستند: ۱- تداوم پیشرفت، پویا و پیشرو بودن اقتصاد؛ ۲- مردمی بودن
اقتصاد؛ ۳- دانش‌بنیانی اقتصاد؛ ۴- عدالت‌بنیانی اقتصاد؛ ۵- برون‌گرایی اقتصاد؛ ۶- درون‌زاسازی
اقتصاد؛ ۷- توسعه نظام مالی و سیاست‌های پولی هماهنگ و کارآمد (بنا به اهمیت کنترل تورم
و حل معضل تنگنای تأمین مالی این محور نیز مدنظر قرار گرفت).

وضعیت شاخص‌ها

- سال آغاز اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۳ است و واکنش اقتصاد کشور
نسبت به تحریم‌های دور دوم (۱۴۰۱-۱۳۹۷) بهترین دوره برای قضاوت موفقیت
در اجرای سیاست‌ها است.
- از سال ۱۳۹۷، استهلاک سرمایه از تشکیل سرمایه پیشی گرفت.

- رشد اقتصادی ۱۲,۵ درصدی سال ۱۳۹۵ و ۳,۷ درصدی سال ۱۳۹۶ با آغاز تحریم‌های دور دوم به ۵,۴- درصد و ۶,۵- درصد در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کاهش می‌یابد. سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ اقتصاد ایران مجدد به رشد اقتصادی مثبت برمی‌گردد.
- رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (به قیمت ثابت ۱۳۹۰) که در سال ۱۳۹۶، به ۱,۴ درصد رسید، مجدد با آغاز تحریم‌ها به ۱۵,۸- درصد و ۶,۶- درصد کاهش یافت. سال ۱۳۹۹ بهبود یافت و در سال ۱۴۰۰ صفر درصد گزارش شد.
- نرخ تورم که در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۹ و ۹,۶ درصد بودند، با آغاز تحریم‌ها طی دور ۱۳۹۷-۱۴۰۰ به ترتیب به ۳۱,۲ درصد، ۴۱,۲ درصد، ۴۷,۱ و ۴۰,۲ درصد افزایش یافت.
- تولید ناخالص داخلی (به قدرت برابری خرید) ایران در سال ۲۰۱۰ میلادی که معادل عربستان سعودی و بیشتر از ترکیه بوده، در سال‌های بعد شکاف عمیق‌تر شده است به طوری که در سال ۲۰۲۱ اقتصاد ترکیه ۱,۸ برابر و اقتصاد عربستان ۲,۲ برابر ایران شده است.
- روند سهم مالیات به بودجه پس از ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تقریباً ثابت و در محدوده ۳۲ تا ۴۰ درصد بوده است.
- روند شکاف طبقاتی با معیارهای مختلف از جمله ضریب جینی نشان می‌دهد پس از ابلاغ سیاست‌ها روند توزیع درآمد و ثروت بدتر شده است به طوری که ضریب جینی از ۳۶,۵ سال ۱۳۹۲ به حدود ۴۰ طی سال‌های اخیر افزایش یافته است.
- افول طبقه متوسط و افزایش طبقه فقیر از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ به طوری که در سال ۱۳۹۷، ۵۵ درصد در طبقه متوسط و ۱۰ درصد در طبقه فقیر بوده که در سال ۱۴۰۱، ۳۵ درصد در طبقه متوسط و ۲۵ درصد در طبقه فقیر قرار گرفته‌اند.
- طی یک دهه درآمد سرانه (به قیمت ثابت) افزایش نداشته است (۱۱ درصد کاهش).
- روند صادرات کالاهای با فناوری بالا (شاخص کلیدی از اقتصاد دانش‌بنیان) در ایران بسیار اندک و زیر ۳۰۰ میلیون دلار گزارش شده است و پس از تحریم‌های دور دوم این روند نیز کاهش یافته و در آخرین گزارش به ۱۵۰ میلیون دلار تنزل یافته است.

- تغییری در روند شاخص سهولت کسب‌وکار ایران رخ نداده است و آخرین رتبه کشور ۱۲۷ جهانی است.
- وضعیت شاخص رقابت‌پذیری اقتصاد ایران طی سال‌های اخیر بدتر شده و آخرین رتبه کشور ۹۹ جهان (از بین ۱۴۰ کشور) است.
- گزارش ۲۰۲۲ توسعه انسانی سازمان ملل: طی دهه اخیر تغییری در شاخص توسعه انسانی ایران مشاهده نمی‌شود و در جهان رتبه ۷۶ را دارد (توسعه انسانی بالا). عربستان رتبه ۳۵ و ترکیه رتبه ۴۸ را دارند (توسعه انسانی خیلی بالا).
- نرخ مشارکت اقتصادی طی سال‌های اخیر کاهش یافته و از ۴۴,۵ درصد سال ۱۳۹۷ به ۴۱ درصد سال ۱۴۰۱ (شش ماهه) رسیده است. آمار جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال کشور که در سرشماری سال ۱۳۹۰، ۲۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر شمارش شده بود در سال ۱۳۹۵ به ۲۰ میلیون و ۵۰ هزار نفر کاهش و در سال ۱۳۹۹ به ۱۷ میلیون و ۸۲۷ هزار نفر رسیده که یک آمار کاهشی است.

نکات مثبت

- بدهی خارجی اقتصاد ایران اندک و در سال ۱۴۰۰ معادل ۸,۷ میلیارد دلار است.
 - نسبت بدهی دولت به رشد ناخالص داخلی معادل ۱۲,۱ درصد
 - نسبت بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به رشد ناخالص داخلی: ۳۰ درصد
 - نسبت نقدینگی به رشد ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۰: ۷۰ درصد
 - حجم دلاری نقدینگی کمترین میزان و معادل ۱۵۰ میلیارد دلار روند شاخص نوآوری کشور رو به بهبود بوده و در ۲۰۲۲ جایگاه ۶۰ در جهان حاصل شده است.
- این نکات مثبت در کنار ظرفیت‌های بالقوه معادن و نفت و گاز و دیگر ظرفیت‌های سرزمینی یعنی: ۱. ابرتورم نخواهیم داشت؛ ۲. توان تبدیل اقتصاد نفتی به اقتصاد دانش‌بنیان وجود دارد و ۳. پشتوانه بدهی و حجم نقدینگی جهت شتاب تولید داخلی.

۲- گزارش عملکرد دستگاه‌ها از اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی پس از تأکید مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۴/۰۶/۳۱ تشکیل شد. نقشه راه ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی مبتنی بر ۱۲ برنامه ملی تنظیم گردید و دستگاه‌ها موظف شدند پروژه‌های مدنظر خود را ذیل ۱۲ برنامه به ستاد فرماندهی جهت تصویب ارائه دهند. بر این اساس در سال ۱۴۰۰ معادل ۷۶ پروژه، سال ۱۳۹۶ معادل ۲۸۲ پروژه و سال ۱۳۹۵ معادل ۱۲۱ پروژه در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی تصویب گردید. لذا از زمان تشکیل ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در مجموع ۸۹۰ پروژه در سطح فقط ملی مصوب شده است. تعداد متعددی پروژه نیز در کارگروه‌های استانی مصوب گردید. جلسات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از سال ۱۴۰۰ متوقف شده است.

معرفی برنامه جدید دولت تحت عنوان «۱۲ برنامه ملی اقتصاد مقاومتی»: تمام اسناد و ضمایم مرتبط با «۱۲ برنامه ملی اقتصاد مقاومتی» بر روی سامانه اینترنتی دبیرخانه ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی بارگذاری شده است که عناوین آن‌ها عبارت‌اند از: ۱. برنامه ملی ارتقای بهره‌وری؛ ۲. برنامه ملی پیشبرد برون‌گرایی اقتصاد (توسعه صادرات غیرنفتی)؛ ۳. برنامه ملی ارتقای توان تولید ملی (درون‌زایی اقتصاد)؛ ۴. برنامه ملی عدالت‌بنیان کردن اقتصاد و توسعه عدالت اجتماعی؛ ۵. برنامه ملی برقراری مالی در بخش عمومی و قطع وابستگی بودجه به نفت؛ ۶. برنامه ملی توسعه اقتصاد دانش‌بنیان؛ ۷. برنامه ملی گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی اقتصاد مقاومتی؛ ۸. برنامه ملی شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد؛ ۹. برنامه ملی توسعه ظرفیت تولید نفت و گاز و تکمیل زنجیره پایین‌دستی و توسعه بازار؛ ۱۰. برنامه ملی هدمندسازی یارانه‌ها؛ ۱۱. برنامه ملی مردمی کردن اقتصاد؛ ۱۲. برنامه ملی سیاست‌های پولی و ارزی.

۳- نظارت بر ۲۴ بند سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

در فصل سوم گزارش مبتنی بر مفهوم هر بند، شاخص‌های ناظر بر تحقق اهداف و عوامل کلیدی موفقیت آن و نیز دستگاه‌های ارائه‌دهنده گزارش، طرح شد و مواردی از

توفیق و میزان پیشرفت یا عدم توفیق و بهبود نیافتن شاخص‌ها، در نیل به اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و روش‌شناسی ارزیابی تحقق شاخص‌ها و راستی‌آزمایی گزارش‌ها و آمارها، مورد بحث قرار گرفته است. به‌عنوان نمونه، بند یک سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به‌صورت زیر مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است:

- **متن بند ۱:** تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.

- **مفهوم بند ۱:** به وجود آوردن وضعیت که در آن: ۱- فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور امکان‌پذیر شود. ۲- این تجهیز منابع و امکانات با هدف‌های زیر باشد: الف- توسعه کارآفرینی؛ ب- پیشینه‌سازی مشارکت آحاد مردم جامعه در فعالیتهای اقتصادی؛ پ- تشویق همکاری‌های جمعی؛ ت- اصلاح توزیع درآمد به‌صورتی که جایگاه و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط ارتقاء یابد.

- شاخص‌های پیشنهادی

الف- شاخص‌های ناظر بر تحقق اهداف: ۱- شاخص توسعه کارآفرینی؛ ۲- نرخ مشارکت اجتماعی؛ ۳- ضریب جینی؛ ۴- سهم خانوارهای «دهک‌های اول تا سوم» و «دهک‌های چهارم تا هفتم» از کل دهک‌ها

ب- عوامل کلیدی موفقیت: ۱- فعال‌سازی و به‌کارگیری حداکثری کلیه امکانات کشور؛ ۲- فعال‌سازی و به‌کارگیری حداکثری منابع مالی کشور؛ ۳- فعال‌سازی و به‌کارگیری حداکثری سرمایه‌های انسانی و علمی کشور؛ ۴- تشویق و تسهیل همکاری‌های جمعی

ج- شاخص‌های کلیدی عملکرد: ۱- نرخ بیکاری در کشور؛ ۲- خالص اشتغال ایجادشده؛ ۳- نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی؛ ۴- نسبت تسهیلات غیرجاری به کل تسهیلات شبکه بانکی؛ ۵- نسبت تسهیلات جدید شبکه بانکی کشور از کل تسهیلات؛ ۶- خروج سرمایه از اقتصاد کشور؛ ۷- سهم بخش تعاون در اقتصاد ایران؛ ۸- سهم ارزش‌افزوده صنایع کوچک و متوسط از کل صنعت؛ ۹- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به کل سرمایه ثابت ناخالص.

شایان‌ذکر است، عدم ارائه گزارش‌های آماری و نیز اقدامات برجسته و کلان صورت‌گرفته از سوی برخی دستگاه‌های اجرایی و متولی اجرای سیاست‌ها، از جمله موانع فراروی سنجش و ارزیابی توفیق هر بند سیاست هست.

ارزیابی گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و پیشنهاد نحوه تنظیم گزارش‌های نظارتی / کمیسیون مشترک دبیرخانه

این گزارش، موضوع دستور کار سه جلسه (۱۰/۱۳، ۱۰/۲۰ و ۱۴۰۱/۱۰/۲۸) هیأت عالی نظارت - که بر پایه روش مقایسه‌ای و مدل خاص ارزیابی، تدوین شده و موجبات مذاقه در اهمیت، ابعاد شناخته و ناشناخته و مسیرهای رفته و نرفته نظارت را فراهم نمود؛ در دو بخش: ۱- نقد و ارزیابی گزارش ارائه شده به هیأت عالی نظارت و ۲- پیشنهاد نحوه تنظیم گزارش‌های نظارتی با استفاده از تجربه اقدامات نظارتی گذشته و بررسی‌های کارشناسی در خصوص بازنگری مقررات نظارت، ارائه می‌گردد.

۱- نقد و ارزیابی گزارش کمیسیون نظارت دبیرخانه

۱-۱- نقد روش

گزارش از حیث روش مبتنی بر روش مقایسه‌ای است: ۱- مقایسه دو مقطع زمانی ۱۳۹۳ با ۱۴۰۰ و ۲- مقایسه برخی از شاخص‌ها با سایر کشورها. شاخص‌های بین‌المللی همچنین مدل مورد استفاده در گزارش، مدل ارزیابی سازمانی آن‌هم در مورد شرکت‌های خصوصی است. فرمت و قالب گزارش در مورد ۲۴ بند سیاستی به تفکیک سیاست‌ها، بیشتر ارزیابی است تا نظارتی؛ بنابراین از حیث روش، مدل ارزیابی و فرمت گزارش، کفایت لازم برای گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را ندارد.

۱-۲- نقد جمع‌آوری داده‌ها

از تعداد ۲۳ دستگاه نام‌برده شده در صفحه آخر گزارش (پیوست)، هشت دستگاه به کلی گزارش نداده‌اند و از ۱۵ دستگاه دیگر، گزارش ۹ دستگاه بر مبنای گزارش شاخص‌ها، گزارش عملکرد اقدامات، ناقص بوده است. مهم‌تر این‌که فارغ از نحوه گزارش، به لحاظ آماری بیش از دوسوم دستگاه‌ها یا گزارش نداده‌اند یا به صورت ناقص

ارائه کرده‌اند. ثانیاً همین مجموعه مهم‌ترین دستگاه‌هایی هستند که در زمینه اقتصاد مقاومتی مسئولیت اصلی را بر عهده داشته‌اند.

دستیابی و جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، روشمند نیست و از هیچ قاعده‌ای پیروی نمی‌کند؛ زیرا مشخص نیست که مسیر دستیابی به داده‌ها از نهادهای نظارتی، گزارش دستگاه‌های اجرایی، گزارش‌های علمی، تحلیل‌های تحقیقاتی شخص یا گروه گزارشگر یا تلفیقی از آنهاست؟ ضمن این‌که همان مسیرهای طی شده هم کامل نیست.

۳-۱- نقد ارزیابی داده‌ها

۱-۳-۱- ارزیابی میزان اجرای اهداف و رویکردها

- هرچند جنبه مثبت گزارش در ارزیابی میزان دستیابی به اهداف مورد نظر در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی از تاریخ ابلاغ (سال ۱۳۹۲) تا سال ۱۴۰۰ هست، اما بین رویکردها و اهداف تفکیک صورت نگرفته و حال آن‌که رویکردها و اهداف دو موضوع متفاوت هستند.
- در شناسایی اهداف، معیاری مشخص نشده است. آیا منظور از اهداف، اهداف ذکرشده در مقدمه است؟ یا اهداف مقدمه به‌علاوه اهدافی دیگر؟ اضافه‌شدن اهداف دیگر معلوم نیست بر اساس ذهن مجرد گزارشگر تدوین شده است یا به شکلی دیگر؟ چراکه شناسایی اهداف بر اساس تحلیل محتوای سیاست‌ها یا اهداف مصرح در مقدمه بیانگر وجود تفاوت با اهداف ذکرشده است.

۱-۳-۲- ارزیابی سایر بخش‌ها

- مدل ارزیابی ارائه‌شده در ابتدای گزارش، دربرگیرنده شش مؤلفه هست: (۱- چشم‌انداز، ۲- استراتژی، ۳- اهداف، ۴- عوامل کلیدی موفقیت، ۵- شاخص‌های کلیدی عملکرد، ۶- اقدامات) اما در گزارش از بین این شش مؤلفه، فقط سه مؤلفه: اهداف، عوامل کلیدی و شاخص‌های عملکردی مورد استفاده و تشریح شده‌اند.

ضمناً در بین این سه مؤلفه انتخابی، «عوامل کلیدی موفقیت» از بند شش سیاست‌ها به بعد به عبارت «عوامل موفقیت بحرانی» تبدیل شده است که بیانگر نوعی برداشت ترجمه‌ای و گرت‌برداری بدون دقت در محتوا است. از بند ۱۳ به بعد هر دو مفهوم حذف شده است.

- در گزارش ارائه شده، از بند سیزده سیاست‌ها به بعد، قسمت «نتیجه ارزیابی» حذف شده است و هیچ گزارشی درباره نتیجه ارزیابی اجرای ده بند باقی مانده از سیاست‌ها صورت نگرفته است و صرفاً قسمت‌های مربوط به: «مفهوم»، «شاخص‌های پیشنهادی» و «دستگاه‌های مسئول»، برای هر بند درج شده است.
- برای ارزیابی هر سیاست شاخص‌هایی تحت عنوان شاخص‌های کلیدی عملکرد بیان شده است. حال آن‌که احصاء شاخص‌ها از نگاه‌های متفاوت، بسیار مختلف است. معلوم نیست که منظور شاخص‌ها ملی است یا شاخص‌های بین‌المللی؟ و اگر شاخص‌های بین‌المللی مدنظر است، آیا سیاست‌های اقتصاد مقاومتی با توجه به این شاخص‌ها، اصلاً قابل ارزیابی است؟ ضمناً شاخص‌های مذکور قبلاً در هیچ مرجعی مورد تصویب و اجماع قرار نگرفته است و تشتت در شاخص‌ها، آشفتگی گزارش را به دنبال دارد و لازم است هیأت عالی، شاخص‌های سنجش را تصویب کرده و سپس گزارش بر مبنای آن‌ها انجام شود.
- در مورد ارزیابی میزان انطباق اقدامات دولت (دوازده برنامه و صد پروژه)، با سیاست‌های کلی و میزان تحقق این اقدامات، گزارش فاقد ارزیابی و نتیجه‌گیری است.

۲- پیشنهاد نحوه تنظیم گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

گزارش نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی از جمله سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌بایست دارای ۷ محور باشد: مقدمه، کلیات، معیارهای نظارت بر حُسن اجرای

سیاست‌ها (در قانون، مقررات و مراحل اجرا)، چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، چگونگی ارزیابی داده‌ها، پرسش‌ها و ابهامات و نهایتاً پیشنهادها.

۲-۱- مقدمه

نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (دربرگیرنده یک مقدمه شامل رویکردها و اهداف و ۲۴ بند سیاستی)، مطابق تبصره (۲) ماده (۱) مقررات نظارت، شامل نظارت بر اعمال سیاست‌های کلی در قوانین، مقررات و مراحل اجرایی است.

۲-۲- کلیات

- تعریف و ابعاد رویکرد یا رویکردهای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- تعریف و ابعاد هدف یا اهداف سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

۲-۳- معیارهای نظارت بر حُسن اجرای سیاست‌ها

۲-۳-۱- در بُعد قوانین

۱. شناسایی قانون یا قوانین مزاحم صورت گرفته است؟
۲. آیا قانون یا قوانین مزاحم، برداشته شده است یا نه؟
۳. آیا قانون یا قوانین موجود ظرفیت تحقق را داشته است؟
۴. آیا تحقق سیاست‌ها نیازمند قانون جدید بوده است؟
۵. آیا برای رفع نیاز قانون جدید وضع شده است؟
۶. آیا قانون وضع شده در این زمینه ظرفیت لازم را برای تحقق سیاست مورد نظر دارد؟
۷. آیا برای قانون، آیین‌نامه‌های اجرایی یا سایر مقررات لازم‌الاجرا وضع شده است؟
۸. آیا پس از ابلاغ سیاست، رصد شده که قوانین مغایر تصویب نشود؟ احیاناً، چه تعداد قوانین مغایر وضع شده است؟

۲-۳-۲- در بُعد مقررات

۱. شناسایی مقررات مزاحم صورت گرفته است؟
۲. آیا مقررات مزاحم، برداشته شده است یا نه؟
۳. آیا مقررات موجود ظرفیت تحقق را داشته است یا نه؟ آیا تحقق سیاست‌ها نیازمند مقررات جدید بوده است یا نه؟ آیا مقررات جدید، ظرفیت لازم برای تحقق قانون را داراست؟
۴. آیا پس از ابلاغ سیاست، رصد شده است که مقررات مغایر تصویب نشود؟
احیاناً، چه تعداد مقررات مغایر وضع شده است؟
۵. آیا قوای سه‌گانه، سازوکار اعمال سیاست‌ها را در آیین‌نامه‌های داخلی، فرآیندها و خط‌مشی‌گذاری‌ها لحاظ کرده‌اند؟

۲-۳-۳- در بُعد مراحل اجرا

۱. آیا موانع اجرایی تحقق سیاست‌های کلی شناسایی و حذف شده است؟
۲. آیا متولی اصلی، برنامه‌ای برای تحقق سیاست‌ها داده است؟
۳. آیا این برنامه، ظرفیت تحقق سیاست‌ها را داشته است؟
۴. آیا این برنامه به اجرا درآمده است؟ اگر بله به چه میزان؟
۵. آیا متولی اصلی، رویه‌ها و خط‌مشی‌های مانع را شناسایی و حذف کرده است؟
۶. آیا رویه‌ها و خط‌مشی‌های موجود، ظرفیت لازم را برای تحقق سیاست‌ها داشته است یا نه؟
۷. آیا رویه‌ها و خط‌مشی‌های جدید وضع شده است یا نه؟
۸. آیا اجرای سیاست نیازمند منابع مالی بوده است؟
۹. آیا منابع مالی برای اجرای سیاست‌ها تأمین شده است؟

۲-۴- چگونگی جمع‌آوری داده‌های مربوط به معیارها

(با چه روشی، با چه شاخصی و از چه منابعی؟ سهم داده‌های تولید نشده و داده‌هایی که در دسترس نیست؟)

۱. گزارش‌های رسمی منتشرشده توسط دستگاه‌های اجرایی
۲. مصاحبه‌های مقامات مسئول راجع به موضوع در رسانه‌های مختلف
۳. گزارش‌های نهادهای نظارتی
۴. پروژه‌های علمی در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های دولتی و غیردولتی
۵. مقالات علمی انتشاریافته در نشریات
۶. مصاحبه با نخبگان و خبرگان مرتبط با موضوع سیاست‌ها

۲-۵- نحوه ارزیابی داده‌ها با توجه به معیارها، نسبت به اهداف و رویکردهای سیاست‌های کلی

(علت‌یابی تحقق یا عدم تحقق و تعیین سهم هر یک از علل)

۱. معیارهای قانون، مقررات و مراحل اجرا
 - نقش قانون یا قوانین مزاحم در میزان عدم تحقق سیاست‌ها چقدر بوده است؟
 - نقش قوانین موجود و ظرفیت آن‌ها در تحقق یا عدم آنچه بوده است؟
 - نقش وضع قانون یا عدم وضع قانون برای تحقق یا عدم تحقق سیاست‌ها چه بوده است؟
 - نقش مقررات مزاحم در میزان عدم تحقق سیاست‌ها چقدر بوده است؟
 - نقش مقررات موجود و ظرفیت آن‌ها در تحقق یا عدم آنچه بوده است؟
 - نقش وضع مقررات یا عدم وضع مقررات برای تحقق یا عدم تحقق سیاست‌ها چه بوده است؟
 - سهم و نقش متولی یا متولیان در اجرای سیاست‌ها به تفکیک چقدر بوده است؟ (سهم و نحوه همکاری قوا با یکدیگر)
 - سهم و نحوه همکاری اجزای زیرمجموعه هر یک از قوا در اجرای سیاست‌های کلی به چه میزان و چگونه بوده است؟

۲. ارزیابی به نسبت رویکرد یا رویکردهای سیاست
- اگر رویکرد یا رویکردها، تحقق پیدا کرده عوامل آنچه بوده است؟ (علت، وضع قانون و مقررات جدید یا رفع قوانین و مقررات مزاحم و نامناسب یا ایجاد رویه‌ها و خط‌مشی‌های مناسب بوده است؟)
۳. ارزیابی به نسبت میزان تحقق هدف یا اهداف سیاست
- اگر هدف یا اهداف، تحقق پیدا کرده عوامل آنچه بوده است؟ (علت، وضع قانون و مقررات جدید یا رفع قوانین و مقررات نامناسب یا ایجاد رویه‌ها و خط‌مشی‌های مناسب بوده است؟)

۲-۵-۱- موارد ذیل در ارزیابی داده‌ها، باید به‌روشنی پاسخ داده شوند:

- ۱- روش ارزیابی، ۲- شاخص‌های ارزیابی، ۳- نقش گزارش نهادهای متولی، ۴- نقش نخبگان، ۵- نقش ذی‌نفعان، ۶- نقش مردم، ۷- ملاحظات سیاسی، ۸- شفافیت بین مردم و نهادهای عمومی غیردولتی با حاکمیت، ۹- تفکیک بین حُسن اجرای سیاست و کارآمدی سیاست‌ها و ۱۰- مشخص نمودن سهم عوامل و سهم نهادها

۲-۶- شیوه

- ۱. ارائه گزارش دستگاه یا دستگاه‌های مرتبط کمیته تخصصی
- ۲. ارائه گزارش دستگاه یا دستگاه‌های نظارتی
- ۳. ارزیابی کمیته یا کمیته‌های تخصصی با توجه به داده‌های علمی، قانونی و ...

۲-۷- موارد مربوط به هیأت عالی نظارت که باید به‌روشنی پاسخ داده شود:

- ۱. آیا گزارش مطابق زمان‌بندی مشخص در حال انجام است؟ اگر نه دلیل آن چیست؟
- ۲. رأی‌گیری در هیأت عالی مربوط به کل گزارش است؟ یا به تفکیک هر فصل و بند؟
- ۳. گزارش باید مدون و منقح باشد و در حد امکان نقطه‌نظرات اعضای مجمع و گزارش‌های دستگاه‌های اجرایی و نظارتی فعلی و گذشته در گزارش منعکس شود.

۲-۸- پرسش‌ها و ابهامات

۱. نسبت گزارش با اختیارات تفویض شده به هیأت عالی (تفکیک بین مواردی که نقش نظارتی هیأت عالی استصوابی است با مواردی که نقش مشورتی و یا نقش استطلاعی دارد).
۲. حجم و اهمیت هریک از مراحل گزارش ممکن است نیاز به سؤال و توضیح داشته باشد.

۲-۹- پیشنهادها

- ارائه نقطه‌نظرات و پیشنهادهایی از سوی متولی اصلی سیاست برای حُسن اجرای سیاست‌ها